MINISTERUL EDUCAȚIEI

LITERA

Gabriela Bărbulescu
Daniela Beșliu
Mihaela Cârja
Alexandra Manea
Elena Niculae

Polgári nevelés

3

Tankönyv a III. osztály számára

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.
Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

LITERA

Gabriela Bărbulescu
Daniela Beșliu
Mihaela Cârja
Alexandra Manea
Elena Niculae

Polgári nevelés

3

Tankönyv a III. osztály számára

A tankönyv a Nevelési Minisztérium 4200/ 2021. 07. 07. számú miniszteri rendelettel lett jóváhagyva.

A tankönyvet ingyen kapják meg a tanulók, nyomtatott és digitális formátumban is, és négy tanéven keresztül adható tovább a 2021–2022-es tanévvel kezdődően.

Tanfelügyelőség .....

Iskola/Főgimnázium/Középiskola .....

AKIK EZT A TANKÖNYVET HASZNÁLTÁK:

Év	A tanuló neve	Osztály	Tanév	A tankönyv kinézete*	
				nyomtatott változat	
				átvételkor	átadáskor
1					
2					
3					
4					

** A tankönyv kinézetére a következő megjelölések egyike használandó: új, jó, ápolt, ápolatlan, sérült.*

- A tanerők ellenőrzik, hogy a fenti táblázat adatai helyesek-e?
- A tanulók semmilyen bejegyzést nem tehetnek a tankönyvbe.

Polgári nevelés. Tankönyv a III. osztály számára.
Gabriela Bărbulescu, Daniela Beșliu, Mihaela Cârja, Alexandra Manea, Elena Niculae

Tudományos referensek: prof. grad I Elena Lucia Bălan, Școala Superioară Comercială „N. Kretzulescu”, București
prof. grad I Nicoleta Stănică, Școala Gimnazială „Ion Vișoiu”, Chitila, Ilfov

Fordította: Balassy Csaba
Korrektúra: Szőcs Katalin

Copyright © 2021 Grup Media Litera
Minden jog fenntartva

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Carmen Bîtlan
Credite foto: Dreamstime, Shutterstock
Copertă: Vlad Panfilov
Tehnoredactare și prepress: Pontlab S.r.l.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Educație civică: manual pentru clasa a III-a/ Gabriela Bărbulescu, Daniela Beșliu, Mihaela Cârja, ... - București: Litera, 2021

ISBN 978-606-33-7666-5

I. Bărbulescu, Gabriela
II. Beșliu, Daniela
III. Cârja, Mihaela

37

Tartalom

1. TANEGYSÉG

A SZEMÉLY FOGALMA 7

Mit jelent személynek lenni? 8
Az én személyem 12
Az ő személye 14

ÖSSZEFOGLALÓ 16
ÉRTÉKELÉS 18

2. TANEGYSÉG

A SZEMÉLY ERKÖLCSI TULAJDONSÁGAI 19

A jóság és a rosszaság 20
Tisztelet és tiszteletlenség 22
Őszinteség és őszintétlenség 24
Bátorság és gyávaság. 26
Szerénység és szerénytelenség 28
Az önbizalom és az önbizalom hiánya, a mások iránti bizalom és a bizalom hiánya 30

ÖSSZEFOGLALÓ 32
ÉRTÉKELÉS 34

3. TANEGYSÉG

A TÁRGYAKKAL VALÓ KAPCSOLATUNK 35

Mik a tárgyak? 36
Mik a tárgyak? 38
A bennünket jellemző tárgyak 40
Kapcsolatunk a tárgyakkal 44

ÖSSZEFOGLALÓ 46
ÉRTÉKELÉS 48

4. TANEGYSÉG

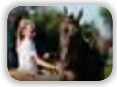

AZ ÁLLATOKKAL ÉS A NÖVÉNYEKKEL VALÓ KAPCSOLATAINK 49

Mi, az állatok és a növények. 50
Az állatok és a növények szükségessége . 54
A növényekkel és állatokkal szembeni hozzáállás 56
Szavak nélküli barátok. 58

ÖSSZEFOGLALÓ 60
ÉRTÉKELÉS 62

5. TANEGYSÉG

KAPCSOLATAINK MÁS EMBEREKKEL 63

A család 64
A baráti csoport 66
A játékcsoport 68
A tanulói csoport 70
A kis csoportok szabályai 72

ÖSSZEFOGLALÓ 74
ÉRTÉKELÉS 76

ÉV VÉGI ISMÉTLÉS 77
ÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS 79

A polgári nevelés órák tükre. 80

NYOMTATOTT VÁLTOZAT

A *polgári nevelés* tankönyv tematikus egységekre tagolódik, amelyek a tanterv tartalmát bontják ki. A rendkívül vonzó formátumban bemutatott leckék olyan tevékenységekre adnak példákat, amelyek a tantárgy sajátos készségeit fejlesztik.

A tartalom felépítése lehetővé teszi a többi tanult tantárggyal való kapcsolatok létrehozását/kialakítását.

A tanegység BEMUTATÓ oldala

A tanegység címe

A leckék címei

Tájékoztató/ tudnivalók a diákok által tanulandókról, arról, hogy miként fogják a tanultakat alkalmazni, és hogyan szerveződnek tevékenységekbe

A tanegység száma

A tanegység projektje

Sajátos készségek

LECKE oldalak

A lecke címe

Fedezd fel!
Tanulási keret létrehozása új fogalmak bevezetésére

Mondd el a véleményedet!
A diákok saját véleményének kifejezése és annak érvekkel történő alátámasztása

Tanuld meg!
A lecke elméleti tartalma

Alkalmazd!
Különböző nehézségű egyéni és csoportos alkalmazások

Projektlap
A tanegység megvalósítási/végrehajtási szakaszai

Mit tanultál?
Formatív értékelés

Üzenet számodra
A leckében tanultak összegzése

ÖSSZEFOGLALÓ oldalak

ÉRTÉKELÉS oldal

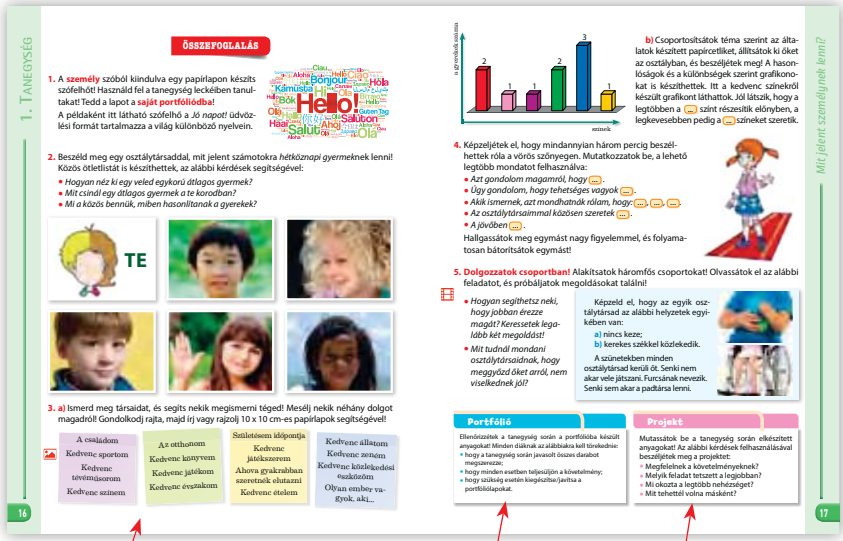

Összefoglalás

Portfólió-értékelés kritériumai

Ellenőrizd és értékeld!

Teljesítménymutatók

Projektértékelés kritériumai

Értékelési elemek/szempontok

DIGITÁLIS VÁLTOZAT

Statikus AMII	Animációs AMII	Interaktív AMII
Rajzokat, fényképeket, jelképeket, kiegészítő információkat tartalmaz.	Animációkat vagy filmeket tartalmaz.	Két-, többválasztós, egymáshoz rendeléses, kiegészítendő, rendezéses stb. feladatok

A digitális változat a tankönyv nyomtatott változatának teljes tartalmát felöleli, valamint számos multimédiás tanulási tevékenységet: interaktív gyakorlatokat, animációkat, filmeket. Mindezek célja a kognitív érték növelése.

A könyv oldalai asztali számítógépen, laptopon, táblagépen és telefonon is megtekinthetők, remek böngészési élményt nyújtva.

A digitális változat böngészése lehetővé teszi a tankönyv áttekintését, illetve az előző tanulási tevékenységhez való visszatérést.

ÚTMUTATÓ A TANKÖNYV HASZNÁLATÁHOZ

A **SEGÍTSÉG gomb** megnyitja a digitális tankönyv felhasználói útmutatóját.

A **TARTALOM gomb** megnyitja a digitális tankönyv tartalmát, és lehetővé teszi a fejezetek/leckék megnyitását.

Navigációs gombok lehetővé teszik a tankönyv böngészését és egy adott oldal megnyitását.

Statikus típusú tevékenységek – megnyitja a statikus tevékenységeket, amelyeket a navigációs gombok segítségével végezhet el.

Animációs típusú tevékenységek – az oldal alján található elemeket jelzi. A megtekintéshez aktiválja a ***Lejátszás*** gombot. (▶).

Interaktív tevékenységek – Az oldal alján lévő elemeket jelzi, például: ***Társítsd, Pipáld ki, Gépeld be, Válaszd ki!*** Az érvényesítési gombok a következők: Visszaállítás (visszaállítja a feladatot az eredeti állapotába) és ***Ellenőrzés*** (ellenőrzi a megoldást). A felhasználónak három próbálkozása van a helyes válaszadásra, ezután a helyes válasz automatikusan megjelenik.

Kedves diákok!

Üdvözlünk az új tantárggyal, a *polgári neveléssel* való találkozásod alkalmával!

Ebben az évben a tankönyv lapjain csodálatos utazásban lesz részed, amelynek során új dolgokat fogsz megtudni magadról és arról, hogy miként élj összhangban másokkal.

A *polgári nevelés* azért csak most került be az órarendedbe, mert nagyobb lettél, és már jobban meg tudod figyelni, mi történik körülötted, és jobban megérted, mit jelent tevékenyen, felelősen és elkötelezetten viselkedni.

Sok sikert kívánunk!

Általános és specifikus készségek a POLGÁRI NEVELÉS tantárgy III. és IV. osztályos, az OMEN által jóváhagyott 5003 / 2014.12.02. sz. tantervének megfelelően

1. Viselkedési szabályok alkalmazása a mindennapi életben

1.1. A minden emberben rejlő személyiség feltárása
1.2. A személy meghatározó erkölcsi tulajdonságainak azonosítása
1.3. A kiscsoportok és a csoportszabályok felfedezése

2. Erkölcsi és állampolgári magatartási készségek bemutatása megszokott élethelyzetekben, az ismert környezetben

2.1. A dolgokhoz, növényekhez és állatokhoz való viszonyulás felismerése
2.2. Mutasson pozitív hozzáállást a dolgokhoz, növényekhez és állatokhoz
2.3. A csoporton belüli emberek közötti kapcsolatok feltárása

3. Másokkal való együttműködés, illetve az erre való készség az egyszerű munkafeladatok megoldása érdekében

3.1. Pozitív viszonyulás kis csoportokban a feladatok megoldása céljából
3.2. Részvétel kiscsoportos tevékenységekben, a jogok és kötelességek felvállalásával
3.3. Egyszerű erkölcsi-polgári projektekben való részvétel az osztályban, az iskolában vagy a helyi közösségben

1. TANEGYSÉG
A SZEMÉLY FOGALMA

1

1. Mit jelent személynek lenni?
2. Az én személyem
3. Az ő személye

✓ **Mit fogsz megtudni?**
Tudnivalók arról, hogy mi egy személy, miben hasonlítanak és különböznek az emberek, a személy kilétéről és arról, hogy miként viselkedjünk másokkal.

✓ **Hogyan fogsz dolgozni?**
Egyedül, párban vagy kis csoportokban.

✓ **Miért fontos megtudnod, hogy mit jelent a személy?**
Mert emberek között élsz, és fontos tudnod, hogy még akkor is mindannyian egyenlők vagyunk, ha különbözünk.

✓ **Hogyan fogod bizonyítani az általad tanultakat?**
Kérdésekre válaszolsz, elmondod a véleményed, és dolgozni fogsz a tanegység projektjén.

PROJEKT
Egy személy naplója

- Minden leckénél oldd meg a *Projektlap*ban található feladatokat!
- Tetszésed szerint rendezd el az elkészített anyagokat, majd mutasd be osztálytársaidnak!
- Menet közben megbeszélheted osztálytársaiddal, hogy mi a feladat.

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK: 1.1., 2.3., 3.1., 3.3.

Mit jelent személynek lenni?

Fedezd fel!

Bingó! Figyeld meg a képeket! Csak az élettel bíró testek (élőlények, lények) nevét írd le a füzetbe! Ha úgy gondolod, hogy mindegyiket megtaláltad, mondd, hogy „megvan!”.

Beszéljétek meg egy osztálytársatokkal:

- az összes élőlényre jellemző tulajdonságokat
- a csupán az emberekre jellemző tulajdonságokat!

Mondd el a véleményedet!

- Miben hasonlítasz a többi élőlényhez?
- Mi a közös benned a többi osztálytársaddal? És a többi emberrel?
- Mi különböztet meg a többi embertől? Mitől vagy különleges?

Jegyezd meg!

Az emberek, az állatok és a növények élettel bíró testek. Minden élőlény megszületik, él, fejlődik, majd meghal.

Bár rendelkezik a többi élőlényre jellemző tulajdonsággal, az embernek van néhány sajátos tulajdonsága is. Az ember gondolkodik, gondolatait ki tudja fejezni, tud beszélni, vannak érzelmei, van akarata, tud írni, olvasni és dolgozni. Mindez megkülönbözteti őt a többi élőlénytől. Az emberek **személyek**.

Minden ember egyedi.

Alkalmazd!

1. a) Írd le a füzetbe a képeknek megfelelő betűket egy személy életszakaszainak sorrendjében!

b) Válaszd ki a mellékelt oszlopból, hogy melyik életszakasz társul a képeken látható egyes személyekhez:

a.

b.

c.

d.

e.

f.

gyermekkor
kamaszkor
ifjúkor
felnőttkor
időskor

2. a) A megadott szavak közül csak azokat írd le, amelyek embereket neveznek meg:

Diána, macska, nagymama, Vlad, Kolozsvár, Azorel, testvér, Románia.

b) Minden általad leírt szóval mondj vagy írj egy mondatot, és társíts hozzá egy olyan tevékenységet, amit csak személy végezhet! Odaillő rajzokat is készíthetsz.

Például: A tanár elmagyarázza a leckét.

3. Rajzoljátok le egy lapra, majd egészítsétek ki az alábbi vázlatot! Ha elkészültetek, a munkákat állítsátok ki az osztályban!

a személy

- Élőlény
  - megszületik
  - ...
  - ...
- azok a tevékenységek, amelyek más élőlényektől megkülönböztetik:
  - ...
  - ...
  - ...
- Más szavakkal azt mondhatjuk, hogy:
  - ...
  - ...
  - ...

4. Gondolkodj! • Dolgozz párban! • Beszéld meg!

- Egyetértesz-e az alábbi kijelentéssel? Írd le a füzetbe, és indokold meg a véleményedet!

A legapróbbak is képesek fordítani a jövő alakulásán.

(John Ronald Tolkien)

- Beszéld meg valamelyik osztálytársaddal, és próbáljatok közös álláspontra jutni! Mutassátok be véleményeteket az osztály előtt!

5. Aki olvasta már R. J. Palacio *Az igazi csoda* című könyvét, ismeri Augustot. Ez a kisfiú csak azért nem tartja magát hétköznapi személynek, mert „senki sem látja annak”. Vajon miért gondolja így/ezt?

Íme, milyennek írja le magát August:

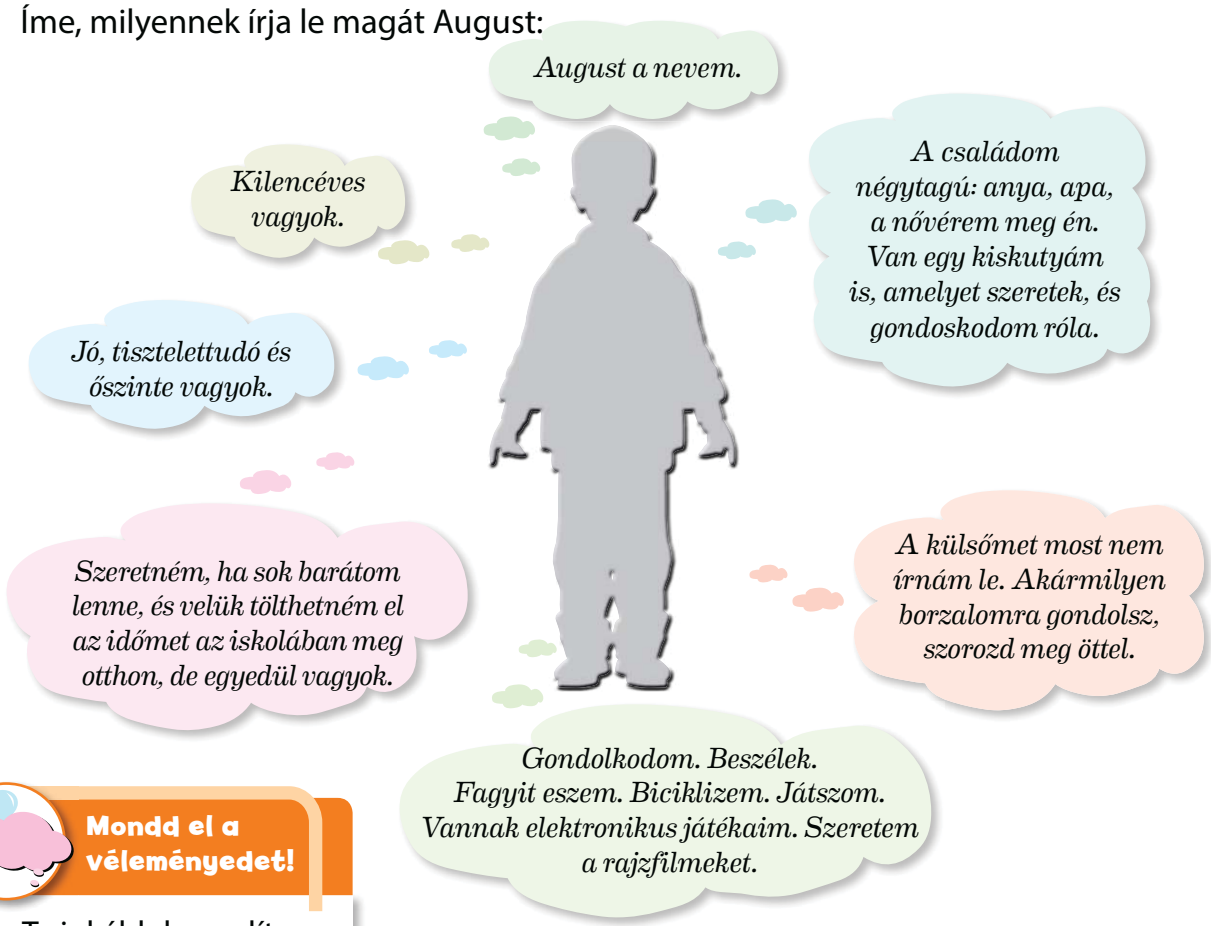

Mondd el a véleményedet!

- Te inkább hasonlítasz Augustra, vagy különbözöl tőle? Miért?
- Mi az oka annak, amiért August nem tekinti magát hétköznapi személynek?
- Mi a véleményed August gondolkodásmódjáról? Ismersz vagy hallottál olyan emberekről, akik nagyon különböznek tőled? Meséld el!
- Ők is személyek? Miért?

A füzetben készíts az alábbihoz hasonló táblázatot, majd töltsd ki!

Amiben hasonlítok Augustra	Amiben különbözöm Augusttól

Tanuld meg!

Az emberek mind megjelenésükben/külsejükben, mind pedig életmódjukban és gondolkodásmódjukban különböznek egymástól. Az általuk beszélt nyelvtől, bőrszínüktől, származásuktól, egészségi állapotuktől, anyagi helyzetüktől, vallásuktól vagy ízlésüktől függetlenül, **minden ember személy**.

Alkalmazd!

6. Írj ötsorost * egy fehér vagy színes lapra, a *személy* szóból kiindulva! Társíts hozzá egy kivágott képet, vagy készíts rajzot! Tedd a lapot a **saját portfóliódba**!

**Az ötsoros* 5 sorból álló, rímtelen versforma, amit a következő szabályok szerint kell megírni:

1. sor – a kulcsszó.

2. sor – az előbbi dolog két tulajdonságát megnevező szó

3. sor – a kulcsszó tevékenységét leíró három szó

4. sor – négyszavas kijelentés a kulcsszóról

5. sor – zárszó.

Például a *gyermek* kulcsszóból kiindulva ilyen lehet az ötsoros:

A gyermek
vidám és játékos,
tanul, növekszik, gondolkodik.
A gyermekből felnőtt lesz.
Élet.

7. Képzeld el, hogy a képeken látható gyerekek egyike az osztálytársad. Mesélj róla röviden:

- Hogy hívják, hogy néz ki?
- Hogyan viselkedik a többi gyermekkel?
- Hogyan viselkednek vele az osztálytársai?

Mit tanultál?

1. Miben különbözik a személy a többi élőlénytől?

2. Miben különbözhetnek az egyes személyek egymástól?

Üzenet számodra

Minden ember különleges és egyedi.
Minden ember megérdemli a tiszteletet.

PROJEKTLAP

Kezdj el dolgozni az *Egy személy naplóján*. Két félbehajtott, középen összekapcsolt A4-es lapból készíts könyvecskét! Gondolkodj el arról, amit eddig megtanultál a személyről, és készíts megfelelő könyvborítót! Tüntesd fel rajta a nevedet is! E tanegység során kitöltöd majd a napló oldalait.

A saját személyem

Fedezd fel!

• ***A szív térképe!*** A4-es lapon dolgozz, használj színes filctollat és ceruzát! Rajzold le a szív körvonalát, hogy kitöltse az egész oldalt! Oszd fel a szívet tíz részre, és töltsd ki a megadott utasításoknak megfelelően! Ha elkészültél, mutasd be osztálytársaidnak! Az óra végén csatold a munkát **saját portfóliódhoz**!

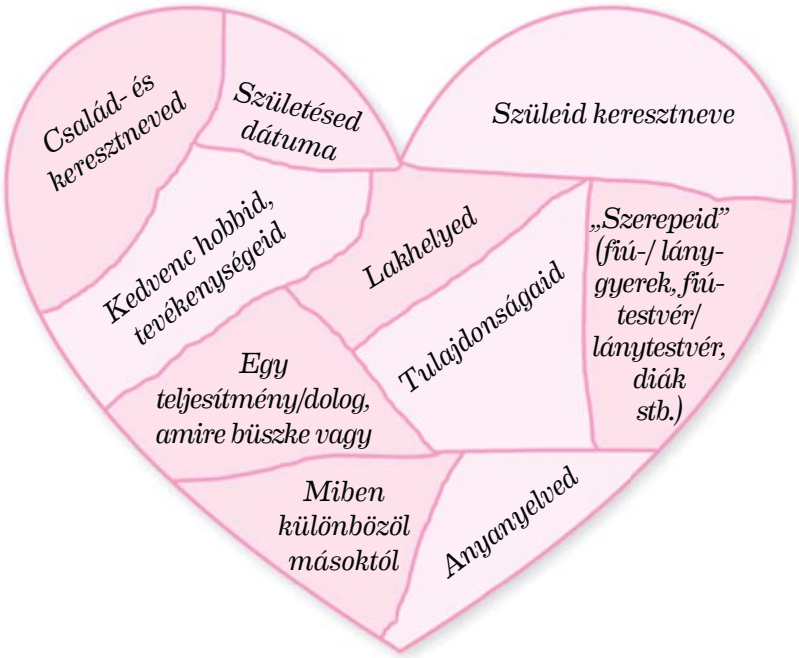

Mondd el a véleményedet!

- Melyik szívrészt töltötted ki a legszívesebben?
- Milyen érzés volt bemutatni a munkádat az osztály előtt?
- Figyelmesen meghallgattad társaid bemutatkozását. Melyek azok a szempontok/adatok, amelyek egyetlen társadnál sem ismétlődtek? Mi ennek a magyarázata?
- Mennyire fontosak az ember számára a személyes vagy a személyazonossági adatai?

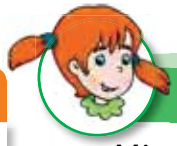

Tanuld meg!

Minden személynek vannak bizonyos jellemzői, amiben eltér a többiektől. A testi és lelki tulajdonságok mellett ez a személyes adatokra is igaz. Ezek az adatok segítenek egy adott személy felismerésében, és az illető **személy azonosságát** alkotják.

A **személyazonosító adatok** a következőkre vonatkoznak: család- és keresztnév, születési idő, születési hely, nem, állampolgárság, lakóhely, személyi szám (CNP), a szülők neve.

Alkalmazd!

1. Figyelmesen tanulmányozd egy személy születési anyakönyvi kivonatát! Milyen adatok szerepelnek ebben az iratban?

> Jogod van ahhoz, hogy nevet kapj. Születésedkor nevedet, szüleid nevét és születésed időpontját a születési anyakönyvbe be kell írni. Jogod van ahhoz, hogy nemzetiséged legyen, ahhoz, hogy ismerd szüleidet, és ők gondoskodjanak rólad.
>
> (*A gyermekek jogairól szóló egyezmény* * 7. cikke)

* *A gyermekek jogairól szóló egyezmény* – a legfontosabb nemzetközi egyezmény, amelyet azok az államok írtak alá, amelyek ígéretet tettek arra, hogy tiszteletben tartják a gyermekek jogait.

2. Milyen más személyi irata lehet egy embernek?

3. **Dolgozzatok párban!** Beszéld meg egy társaddal az ember személyazonossági okmányait (születési anyakönyv, személyi igazolvány, útlevél, hajtási engedély): *hány éves korban szerezhető meg, melyik intézmény adja ki, kötelező-e vagy sem mindenki számára stb.*
Ha számodra ismeretlen információval találkozol, nézz utána az interneten, vagy kérdezd meg a társadat egy másik párból.

4. Rajzold le az önarcképed, vagy készíts egy téged képviselő kollázst! Fényképezd le munkádat a mobiltelefonnal! A ChatterPix Kids alkalmazás segítségével készíts bemutatót saját magadról (30 másodperc)!
Mutasd be társaidnak az elkészült felvételt!
Állítsátok ki közösen az osztályban az elkészített önarcképeket, „Osztályunk önarcképe” címmel!

Mit tanultál?

1. Mire gondolunk, amikor valakinek a személyazonosságáról beszélünk?

2. Milyen iratok igazolják valakinek a személyazonosságát?

Üzenet számodra

Biztonságod érdekében ne add meg személyes adataidat idegen embereknek! Személyes adataidat ne tedd nyilvánossá az interneten sem!

PROJEKTLAP

Folytasd a naplót egy újabb oldallal! Válassz ki és rajzolj le egy olyan hőst, akire hasonlítani szeretnél! A rajz köré írj le olyan kijelentéseket, mint a *Képes vagyok/meg tudom…* Példa: *Meg tudom nevettetni a körülöttem lévőket.*

Az ő személye

Fedezd fel!

- Olvasd el figyelmesen az alábbi részletet!

Tegnap délután bejött az igazgató bácsi egy új gyerekkel. Sötét bőrű fiú, a haja barna, nagy, fekete szeme van és sűrű, összenőtt szemöldöke, sötét ruhát viselt. Az igazgató pár szót súgott a tanító úr fülébe, s aztán kiment, ott hagyva mellette, a katedrán az új fiút, aki aggódva, szorongva nézegetett körül nagy fekete szemeivel. Ekkor a tanító úr kézen fogta őt, és így szólt az osztályhoz:

– Gyerekek, örüljetek, egy olyan kis olasz emberke jött közénk, aki több mint ötszáz mérföldnyire* született, Reggio di Calabriában. Fogadjátok szeretettel a messziről jött testvért! Dicsőséges vidéken született, az a déli tartomány már sok remek embert adott Olaszországnak. Hazánk egyik legszebb vidékéről való új testvéretek. Úgy szeressétek ezt a társatokat, hogy ne érezze magát elhagyatottnak, amiért olyan messzire került szülőföldjétől; bizonyítsátok be neki, hogy egy olasz fiú testvérekre talál bármelyik olasz iskolában!

Derossi megölelte az új fiút, és hangosan, tisztán köszöntötte:

– Isten hozott!

Amikor a fiú leült a helyére, az utolsó padból valaki egy svéd levélbélyeget küldött neki.

(Edmondo de Amicis: *A szív. A calabriai fiú.*)

* *mérföld* – hosszúságegység, megközelítőleg 1600 méter

- Kit vitt be az osztályba az igazgató? Szerinted miért volt félénk az új diák? Mire buzdította a tanár a diákokat? Miért? Hogyan fogadta az osztály az újonnan jött fiút? Miről árulkodik ez?

Mondd el a véleményedet!

- Szerinted az új fiú más volt, mint a többi gyerek? Indokold meg a véleményedet!
- Hogyan éreznéd magad, ha új osztályba kellene kerülnöd, távol a régi osztálytársaktól?
- Milyen fogadtatást szeretnél az új osztálytól? Miért?
- Mit gondolsz, hogyan érzi magát az az ember, aki tolószékben közlekedik, vagy aki nemlátó/ vak? Személy az ilyen ember? Indokold meg!

Tanuld meg!

A személyek hasonlíthatnak vagy különbözhetnek testi és erkölcsi tulajdonságaikban, az általuk beszélt nyelvben, vallásukban, szokásaikban és hagyományaikban, ízlésükben, szenvedélyeikben. Minden személyt **ugyanazok a jogok** illetik meg. Bár különbözők vagyunk, mindannyian *egyenlők vagyunk a jogainkban*.

A fogyatékkal élő (különleges szükségletű) személyeknek ugyanolyan jogaik vannak, mint bármely más személynek.

Minden ember megérdemli, hogy tisztelettel bánjanak vele. Másokat tisztelve önmagadat tiszteled!

Alkalmazd!

1. Íme, hogyan mesél Radu anyukája:

Amikor a fiamról beszélek, nem azt mondom, hogy *Radu nem tud ceruzával írni*, hanem azt, hogy *Radu számítógépen ír*. Nem azt mondom, hogy *nem tud járni*, hanem azt, hogy *kerekes széket használ*. Ez egyszerű, de nagyon fontos látásmód.

a) Mit gondolsz, miért így mutatja be Radut az anyukája?
b) Miben különbözik tőled Radu?
c) Személy-e Radu? Miért?

2. **Dolgozzatok párban!** Készíts bemutatót a társadról! Válaszd ki a munkamódszert: rajz és szavak, rövid történet, fürtábra vagy más grafikai ábrázolás. Döntsétek el, mennyi időt szántok rá! Ha lejárt az idő, hallgassátok meg az egymásról készült bemutatót!

- Magadra ismersz a társad által készített leírásból? Van olyan része, amivel nem értesz egyet?

Jó, ha nem felejtjük el, hogy mindenkinek van egy saját véleménye/elképzelése önmagáról, ami eltérhet a körülötte élőkétől.

3. Meghívottként részt veszel a barátod szülinapján. Nem ismered a többi meghívottat, akik számodra nagyon másnak tűnnek. Hogyan döntesz? Indokold meg választásodat!

- Igyekszem minél távolabb tartani magam a többiektől, és megvárom a buli végét.
- Próbálok minél többet megtudni a többiekről, a távolból figyelve őket.
- Bemutatkozom nekik, és próbálom kideríteni, hogy mi az, amit mindannyian szeretünk, mi a közös bennünk.

Mit tanultam?

1. Mi tesz valakit különlegessé?
2. Miért van minden embernek egyenlő joga?

Üzenet számodra

Mivel különbözők vagyunk, az emberek világa gazdagabb, tele van örömökkel és új ötletekkel. Mindenki különleges a maga módján!

PROJEKTLAP

Egészítsd ki a naplót egy rövid személyes bemutatkozással! Felhasználhatod az alábbi állításokat is.

- *Különleges /személy/ vagyok, mert* ... .
- *Magamban azt szeretem a legjobban, hogy* ... .
- *A következő dolgokat egyedül is el tudom végezni:* ... .
- *Büszke vagyok magamra, mert* ... .
- *Akkor érzem magam a legjobban, ha/amikor* ... .
- *Amikor kapcsolatba kerülök más emberekkel, fontosnak tartom* ... .

Más, hasonló kijelentéseket is írhatsz.

ÖSSZEFOGLALÁS

1. A **személy** szóból kiindulva egy papírlapon készíts szófelhőt! Használd fel a tanegység leckéiben tanultakat! Tedd a lapot a **saját portfóliódba**!

A példaként itt látható szófelhő a *Jó napot!* üdvözlési formát tartalmazza a világ különböző nyelvein.

2. Beszéld meg egy osztálytársaddal, mit jelent számotokra *hétköznapi gyermek*nek lenni! Közös ötletlistát is készíthettek, az alábbi kérdések segítségével:

- *Hogyan néz ki egy veled egykorú átlagos gyermek?*
- *Mit csinál egy átlagos gyermek a te korodban?*
- *Mi a közös bennük, miben hasonlítanak a gyerekek?*

3. a) Ismerd meg társaidat, és segíts nekik megismerni téged! Mesélj nekik néhány dolgot magadról! Gondolkodj rajta, majd írj vagy rajzolj 10 x 10 cm-es papírlapok segítségével!

A családom
Kedvenc sportom
Kedvenc tévéműsorom
Kedvenc színem

Az otthonom
Kedvenc könyvem
Kedvenc játékom
Kedvenc évszakom

Születésem időpontja
Kedvenc játékszerem
Ahova gyakrabban szeretnék elutazni
Kedvenc ételem

Kedvenc állatom
Kedvenc zeném
Kedvenc közlekedési eszközöm
Olyan ember vagyok, aki...

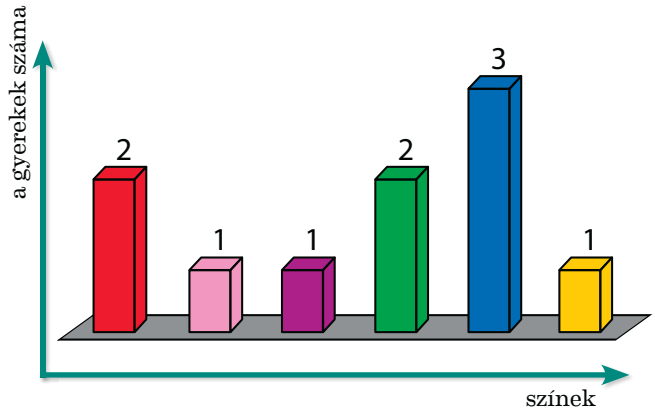

b) Csoportosítsátok téma szerint az általatok készített papírcetliket, állítsátok ki őket az osztályban, és beszéljétek meg! A hasonlóságok és a különbségek szerint grafikonokat is készíthettek. Itt a kedvenc színekről készült grafikont láthatjátok. Jól látszik, hogy a legtöbben a ... színt részesítik előnyben, a legkevesebben pedig a ... színeket szeretik.

4. Képzeljétek el, hogy mindannyian három percig beszélhettek magatokról a vörös szőnyegen. Mutatkozzatok be, a lehető legtöbb mondatot felhasználva:

- *Azt gondolom magamról, hogy ...* .
- *Úgy gondolom, hogy tehetséges vagyok ...* .
- *Akik ismernek, azt mondhatnák rólam, hogy: ..., ..., ...*.
- *Az osztálytársaimmal közösen szeretek ...* .
- *A jövőben ...* .

Hallgassátok meg egymást nagy figyelemmel, és folyamatosan bátorítsátok egymást!

5. Dolgozzatok csoportban! Alakítsatok háromfős csoportokat! Olvassátok el az alábbi feladatot, és próbáljatok megoldásokat találni!

- *Hogyan segíthetsz neki, hogy jobban érezze magát? Keressetek legalább két megoldást!*
- *Mit tudnál mondani osztálytársaidnak, hogy meggyőzd őket arról, nem viselkednek jól?*

Képzeld el, hogy az egyik osztálytársad az alábbi helyzetek egyikében van:

a) nincs keze;
b) kerekes székkel közlekedik.

A szünetekben minden osztálytársad kerüli őt. Senki nem akar vele játszani. Furcsának nevezik. Senki sem akar a padtársa lenni.

Portfólió

Ellenőrizzétek a tanegység során a portfólióba készült anyagokat! Minden diáknak az alábbiakra kell törekednie:

- hogy a tanegység során javasolt összes darabot megszerezze;
- hogy minden esetben teljesüljön a követelmény;
- hogy szükség esetén kiegészítse/javítsa a portfóliólapokat.

Projekt

Mutassátok be a tanegység során elkészített anyagokat! Az alábbi kérdések felhasználásával beszéljétek meg a projektet:

- Megfelelnek a követelményeknek?
- Melyik feladat tetszett a legjobban?
- Mi okozta a legtöbb nehézséget?
- Mit tehettél volna másként?

ÉRTÉKELÉS

Olvasd el figyelmesen a követelményeket, majd oldd meg az 1. tanegységben tanultak alapján!

1. Írd le a füzetbe, majd egészítsd ki az állításokat:

- Minden ember ... .
- A személyek azért különböznek más ..., mert gondolkodni tudnak, ..., ..., ...
- Bár ..., minden személy ugyanolyan ... rendelkezik.

2. Figyelmesen nézd meg az alábbi képeket! Mindegyik kép alatt két lehetséges magatartásmód található. Mit gondolsz, melyik a helyes?
Válaszodat minden esetben írd le a füzetbe, és indokold meg a választásodat!

a.

- úgy teszek, mintha nem látnám;
- segítek neki kinyitni a kaput.

b.

- megkérdezem tőle, hogy akar-e játszani;
- megkerülöm őt.

c.

- nem veszem be a csapatomba;
- megkérdezem anyát, hogyan segíthetnénk neki.

3. Írj egy 5-6 mondatos bemutatkozó szöveget! Említs meg:

- legalább 4 személyi adatot;
- mitől vagy különleges;
- mit változtatnál/javítanál önmagadon a tanegység leckéinek elolvasása nyomán.

ELLENŐRIZD ÉS ÉRTÉKELD!

Értékeld, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután az osztályban megbeszéltétek a tanárral a helyes megoldást!

	Elégséges	Jó	Jeles
1	4 helyes szó	5-6 helyes szó	7 helyes szó
2	2 helyes választás, egy indoklás	két megemlített szempont a bemutatóban	3 helyes választás, mindhárom indoklása
3	egyetlen megemlített szempont a bemutatóban	két megemlített szempont a bemutatóban	három megemlített szempont a bemutatóban

Egy lapra készíts a 80. oldalon levő táblázathoz hasonlót, vagyis *teljesítményértékelő lapot*! Értékeld az ebben a tanegységben végzett munkádat a teljesítményértékelő lap kitöltésével! Illeszd a portfóliódba az egyes tanegységekben kitöltött teljesítményértékelő lapokat, és figyeld meg, hogy mi változik!

2. TANEGYSÉG

A SZEMÉLY ERKÖLCSI TULAJDONSÁGAI

2

1. A jóság és a rosszaság
2. A tisztelet és a tisztelet hiánya
3. Az őszinteség és az őszintétlenség
4. A bátorság és a gyávaság
5. A szerénység és a szerénytelenség
6. Az önbizalom és a mások iránti bizalom, az önbizalomhiány és bizalmatlanság

✓ **Mit fogsz megtudni?**
Az erkölcsi tulajdonságokat érintő ismereteket és azt, hogy azok hogyan tükröződnek egy személy viselkedésében.

✓ **Hogyan fogsz dolgozni?**
Egyedül, párban vagy kis csoportokban.

✓ **Miért fontos, hogy megismerd az erkölcsi tulajdonságokat?**
Mert ezek befolyásolják a létmódunkat és a másokkal való kapcsolatteremtésünk módját.

✓ **Hogyan fogod bizonyítani, hogy mit tanultál?**
Kérdéseket teszel fel, válaszokat keresel, különböző megadott helyzetekre találsz megoldásokat, egyéni vagy csoportos projekteken dolgozol.

PROJEKT
Jó ember vagyok

- Oldd meg az egyes leckékhez tartozó *Projektlap*ot!
- Rendezd el tetszésed szerint a végeredményt, hogy a végén bemutathasd osztálytársaidnak!
- Menet közben megbeszélhetitek a társaitokkal, hogy mi a feladat!

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK: 1.1., 1.2., 2.3., 3.1., 3.2.

A jó és a rossz

Fedezd fel!

Egyik nap Péter meghívta magához osztálytársát, Krisztiánt. Megígérte, hogy jól fognak szórakozni. Miután befejezte a házi feladatát, Krisztián felült a kerékpárjára, és elhajtott osztálytársához.

– Gyere, hadd mutassak valami vicceset!

Péter odahívta a macskát, és durván meghúzta a farkánál fogva. Az állat nyávogott, elszaladt, és ijedtében a függöny mögé bújt.

– Ha-ha-ha! Láttad, mit csinált?

– Csöppet sem vicces! – mondta Krisztián. – Inkább menjünk kerékpározni a parkba! Hagyd békén a macskát! Te szeretnéd, ha valaki a hajadat húzná?

Kerékpárra ültek, és elindultak a parkba.

– Az a nyerő, aki először ér a parkhoz! – kiáltotta Péter, miközben felgyorsított.

Emma meg Mia éppen virágot ültetett a házuk előtti kertben. Péter átszáguldott a nemrég ültetett szegfűkön, néhányukat elgázolva. A lányok ijedten felugrottak:

– Vigyázz! Szinte elütöttél minket! Figyelj oda, hogy hová mész!

Péter azonban továbbhajtott, mit sem törődve velük. Végül Krisztián is megérkezett a parkba, és így szólt Péterhez:

– Nem szeretek veled játszani! Bántottad a macskát, majdnem elütötted a lányokat, és átgázoltál a virágokon. Most már értem, hogy miért nem akar egyik gyerek sem játszani veled. Meg kell változnod, ha azt akarod, hogy barátok legyünk! – mondta Krisztián, és dühösen távozott.

Péter elgondolkodott. Másnap aztán elment Krisztiánhoz, és azt mondta:

– Tegnap este játszottam a cicával meg egy gomolyaggal. Nagyon boldog volt. Miától meg Emmától bocsánatot kértem, de nem tudom, hogy mi legyen a virágokkal.

– Együtt megyünk virágot venni, és segítünk a lányoknak elültetni őket – mondta boldogan Krisztián.

Mondd el a véleményedet!

- Te mit tettél volna, ha látod, hogy Krisztián a macska farkát rángatja?
- Hogyan érezted volna magad a lányok helyében?
- Szeretnél Krisztián barátja lenni? Miért?

Tanuld meg!

Az **erkölcsi tulajdonságok** az ember személyiségének, életmódjának/-vitelének jellegzetességei, amelyek az ember viselkedésében tükröződnek.

A **jóság** a személy pozitív erkölcsi tulajdonsága. Kedvességgel, nagylelkűséggel, kölcsönös segítségnyújtással és jóakarattal mutatjuk ki.

A **rosszaság** az ember negatív erkölcsi tulajdonsága.

Alkalmazd!

1. Milyen színt társítanál a jósághoz? És a rosszasághoz? Indokold meg a válaszodat!

2. Képzeld el, hogy az alábbi táblázatban leírt helyzetekben levő emberek legjobb barátja vagy! Keresd meg a legjobb megoldásokat úgy, hogy az érintettnek jó tanácsot is adj: hogyan juthat abból a helyzetből, amelyben van, abba, amiben szeretne lenni.

Milyen helyzetben van?	Milyen helyzetbe szeretne kerülni?	Hogyan?
Eltörte az édesanyja kedvenc vázáját.	Hogy anyukája ne haragudjon meg rá.	
Véletlenül megkarcolta padtársa tolltartóját.	Hogy padtársa ne haragudjon rá többé.	
Megrántotta a barátja anorákját, és elszakította a kapucniját.	Hogy barátok maradjanak.	

3. Dolgozz párban!
Beszéld meg a társaddal az egyes helyzetekben levő gyermekek magatartását! Minden esethez válaszd ki a legtalálóbb szót!

A gyermekek versenyt rendeznek a parkban. Az nyer, aki a legtöbb bogarat tapossa el.

A gyerekek leszakítják a park virágait, majd lepréselik őket.

Két fiútestvér gesztenyével hajigálja a kutyaólt.

Pali meg a húga egy sérült galambot találtak. Hazavitték és megetették.

Laci elmondja az egyik osztálytársának, aki hiányzott az iskolából, hogy mi a házi feladat.

Georgiana segít átkelni az úton egy idős néninek.

kölcsönös segítségnyújtás, jóakarat, rosszaság, kedvesség, rosszakarat, nagylelkűség, nemtörődömség, közöny

**rosszakarat* – a jóakarat hiánya

4. Rajzolj le egy A4-es lapra egy általad ismert jóságot, illetve egy rosszaságot megtestesítő mesehőst! A lapot helyezd a **saját portfóliódba**!

5. A jótettek befőttesüvege. Egy hónapon át helyezz az üvegbe cetliket, amelyekre felírod a jótetteidet! Ennek a tanegységnek a végén nyisd ki az üveget, és beszéld meg osztálytársaiddal a jótetteket! Az is lehet, hogy az egész osztálynak egy közös befőttesüvege van, és mindenki beledobja a cetlijeit.

Mit tanultál?

1. Melyek egy személy erkölcsi tulajdonságai?
2. Hogyan bizonyítjuk jóságunkat?

Üzenet számodra

Jótett helyébe jót várj.

A tisztelet és a tisztelet hiánya

Fedezd fel!

Alakítsatok öt csoportot! Mindegyik csoport kiválaszt egy kérdést az alábbi *csillagrobbanás* ábrából. Találjatok minél több választ a kérdésekre, és indokoljátok meg! Alkossatok hasonló kérdéseket! A mellékelt képek segítséget nyújthatnak.

Kit kell tisztelnünk?

Miért jó, ha tisztelettudók vagyunk?

Mit jelent tisztelettudónak lenni?

Hogyan mutatjuk ki tiszteletünket?

Mikor mutatjuk ki tiszteletünket?

Mondd el a véleményedet!

- Hol tanultad meg, mit jelent tisztelettudónak lenni?
- Voltál már szemtanúja olyan helyzetnek, amikor valaki tiszteletlenséget tanúsított?

Tanuld meg!

A tisztelet valakivel vagy valamivel szembeni méltányos, elismerő, megbecsülő magatartás vagy érzés. Különböző helyzetekben, szóban, tettel és gesztusokkal mutatjuk ki az emberek, állatok vagy növények iránt. Ha tiszteletet adsz, magadat is tiszteled.

Alkalmazd!

1. Készíts az alábbihoz hasonló táblázatot a füzetben! Egészítsd ki megfelelő kijelentésekkel és rajzokkal!

	Így hallatszik	Így látszik
A tisztelet	• • •	
A tisztelet hiánya	• • •	

2. Az olvasottakból mutass be egy-két olyan helyzetet, amelyben a tisztelet és a tisztelet hiánya derül ki!

3. Egy papírlapra írj le olyan kifejezéseket vagy szavakat, amiket akkor használsz, ha tiszteletet akarsz kifejezni! Illeszd a lapot a **saját portfóliódba**!

4. Beszéljétek meg egy társaddal, hogyan lehet tisztelni a természetet! Készítsetek közösen plakátot, mutassátok be az osztálynak!

5. Voltál már valaha tiszteletlen? Hogyan érezted magad abban a pillanatban? Milyen következményei voltak magatartásodnak?

6. **Dolgozzatok párban!** Magyarázzátok meg a következő megállapítást: A tisztelet kétirányú utca.

Mit tanultál?

1. Ki iránt kell tiszteletet mutatnod?

2. Hogyan mutatod ki a tiszteletedet mások iránt?

Üzenet számodra

Tisztelj másokat, és tisztelni fognak!

PROJEKTLAP

Hogyan mutatjuk ki a tiszteletünket?

Helyszín	A tisztelet kimutatásának módja	Indoklás
Otthon		
Az iskolában		
A játszótéren		

Az őszinteség és az őszinteség hiánya

Fedezd fel!

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, és beszéld meg a mondanivalóját a padtársaddal.

A gyerekek azt a feladatot kapták románból, hogy mutassák be röviden padtársukat, külső és belső tulajdonságait. Hogy néz ki, és milyen ember?

Victorița és Dana, a két padtárs nekilátott a munkának.

Victorița a nyakát nyújtja kollégája füzete felé.

– Olvasd el! – könyörgött. – Kíváncsi vagyok, mit írtál rólam.

– És nem fogsz megharagudni?

– Ugyan, dehogyis!

– Rendben... Figyelj... A padtársam nagyon különbözik tőlem.

– Úgy van. Rajta, olvasd tovább...

– Duci lány.

– Hogyan? – Victorița hirtelen megsértődött, és a homlokát ráncolva megtapogatta a derekát. – Hát duci vagyok én neked?

– Mit, azt akarod mondani, hogy nem? Minden gyerek ezt mondja neked: Duci.

– Ezt csak te találtad ki. Azonnal töröld ki a ducit!

– És mégis mit írhatnék? Pufi? Molett? Köpcös? Dagi?

– Nem. Írd ezt: a padtársam két kilót és háromszáz grammot fogyott...

– Hát, nem látszik...

– De igen. Ha akarod, megmutatom a ruháimat.

– Most akkor mi legyen, mutassam be a ruháidat?

(Mircea Sântimbreanu: *A padtársam bemutatása*)

Mondd el a véleményedet!

- Van-e a fenti szövegnek bármi köze az őszinteséghez?
- Mindig őszinte vagy a társaiddal? Miért?
- Mit gondolsz a becenevek használatáról? Hogyan érzed magad, amikor becenevet kapsz?

Tanuld meg!

Az **őszinteség** erkölcsi tulajdonság, ami a tisztességes, kendőzetlen kifejezésmódban, az igazság választásában nyilvánul meg. Őszintének lenni jó, még akkor is, ha ez néha zavar. A körülötted lévők azonnal vagy idővel értékelni fogják ezt a tulajdonságot.

Az **őszintétlenség** az igazság eltitkolásában vagy megkerülésében, a színlelésben és a ravaszságban nyilvánul meg.

Alkalmazd!

1. Olvasd újra Petre Ispirescu *Mint sót az ételben* című meséjét! Válaszolj a következő kérdésekre:

- *Mit kérdezett a király a lányaitól?*
- *Mit válaszolt a legkisebb lány? Őszinte volt?*
- *Hogyan reagált az apja? Miért?*
- *Hogyan jött rá a császár, hogy a legkisebb lánya őszinte volt?*
- *Értékelték-e a legkisebb lány őszinteségét? Miért?*

2. Rajzolj képregényt, amely az általad ismert mesék szereplőinek őszinteségét/őszintétlenségét szemlélteti!

3. **Dolgozzatok csoportokban!** Alkossatok hatfős csoportokat! Minden tanuló válasszon egy kalapszínt! Olvassátok el Ezópustól a *Farkast kiáltó juhászfiú* című mesét! A gondolkodó kalapok módszerét használva válaszoljatok a kérdésekre:

Fehér kalap:
Hol volt a fiú? Mit csinált?

Piros kalap:
Hogyan érezték magukat a falubeliek, amikor becsapták őket?

Fekete kalap :
Mit tett rosszul a fiú?

Kék kalap:
Helyesen cselekedett/járt el a fiú? És a falusiak?

Sárga kalap:
Mi lett volna, ha a juhászfiú őszinte lett volna?

Zöld kalap:
Mit kellett volna tennie a fiúnak ahhoz, hogy a falusiak higgyenek neki?

4. Írj egy papírlapra közmondásokat az igazmondásról és a hazugságról! A lapot tedd be a **saját portfóliód**ba!

Mit tanultál?

1. Mit jelent őszintének lenni?

2. Milyen következményei lehetnek az őszintétlenség pillanatainak?

Üzenet számodra

Légy őszinte magaddal és a körülötted lévőkkel!

PROJEKTLAP

Az őszinteség mértéke

Írj le egy lapra egy veled megtörtént, valós eseményt, amelyben őszinte/őszintétlen voltál. Gondold át, mit tettél, hogyan érezted magad abban a pillanatban, és milyen következményekkel jártak tetteid!

Készíthetsz egy szemléletes rajzot is, vagy írhatsz egy odaillő közmondást.

A bátorság és a gyávaság

Fedezd fel!

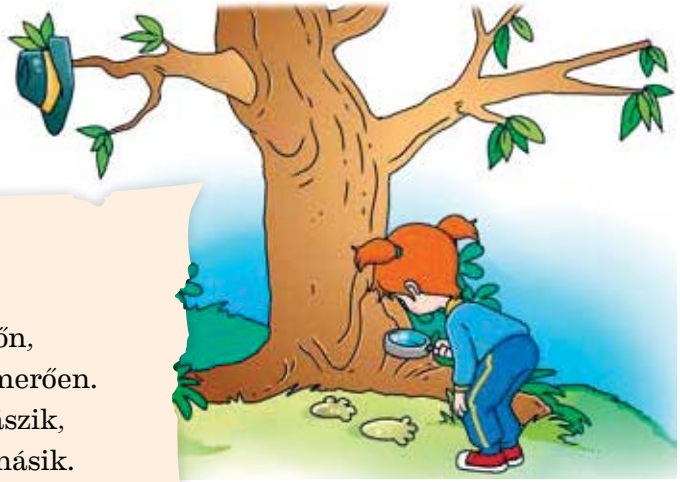

A két barát

Anton Pann

Útra kelt két cimbora, megy át a lombos erdőn,
Találkoznak egy medvével, ki rájuk bámul merően.
Illa berek, nádak erek! Fut az egyik, fára mászik,
Félholtan az ijedtségtől a földre rogyik le a másik.
Két lábra áll medve koma, a fekvőhöz így szalad, –
De, mert a holtat nem bántja, egy ideig veszteg marad.
Tapogatja a talpával, körös-körbe szagolgatja,
És – mert azt véli, hogy halott – bántatlanul ott is hagyja.
Messze ment . . . Az elhagyottnak most már előbújik társa,
Sőt mi több, még gúnyolódva nyitja száját ily szólásra:
„Kelj fel, pajtás! Nincs már medve! Ami volt is, elpárolgott!
Csak azt szeretném én tudni: A füledbe mit suttogott?”
Ájultából felocsúdva felel ez mély sóhajtással:
„Igen? – a medve? – no, hát így szólt hozzám morgásával:
Barátod választásánál, lásd be, hogy milyen dőre vagy!
Ne szövetkezz oly pimasszal, ki veszélyben
cserbenhagy!”

Olvasd el figyelmesen a verset, és beszéld meg padtársaddal, hogy milyen üzenetet akart közvetíteni Anton Pann!

Mondd el a véleményedet!

- Miért hagyta ott az egyik barát a másikat a szükségben?
- Te mit tettél volna a fára felmenekült barát helyében?
- Mit tettél volna, ha te maradsz lenn a földön?

Tanuld meg!

A **bátorság** a nehézségekkel vagy veszélyekkel való szembenézéshez szükséges erkölcsi erő. Egy bátor ember tudja, hogyan avatkozzon be nehéz helyzetekbe anélkül, hogy veszélybe sodorná magát.

A **gyávaság** a bátorság, a becsület és a méltóság hiánya.

**méltóságteljes* – tiszteletet parancsoló, rátermett, tiszteletreméltó

Alkalmazd!

1. Alaposan nézd meg a fenti képeket!

- *Mi a foglalkozásuk a képeken látható embereknek?*
- *Mondhatjuk azt, hogy foglalkozásuk közben bátorságról tesznek tanúbizonyságot? Miért?*

2. Előfordulhat az, hogy ártasz magadnak, ha bátorságot mutatsz? Mit kell átgondolnod, mielőtt cselekszel? Beszéljétek meg egyik osztálytársaddal!

3. Írd át a füzetedbe, és egészítsd ki állatnevekkel az alábbi összehasonlításokat! Indokold meg válaszodat!

- *Bátor, mint a* ... *, mert* ... .
- *Félős, mint a* ... *, mert* ... .
- *Gyáva, mint a* ... *, mert* ... .

4. Írj le egy papírlapra egy valós vagy képzeletbeli történetet, amelyet az alábbi közmondások egyike ihletett:

- *Csata után sok a hős.*
- *Évésben első, csatában utolsó.*
- *A bátorság jó dolog, de ha túllép egy határon, akkor ostobasággá válik.*
- *Akinek nincs bátorsága, annak jó lábakra van szüksége.*

Illeszd a lapot a **saját portfóliódba**!

Mit tanultál?

1. Mit jelent a bátorság?
2. Mit tehetsz, hogy bátor legyél?

Üzenet számodra

Egy kis bátorsággal bármilyen félelmet legyőzhetsz!

PROJEKTLAP

Példaképek

Keress folyóiratokban vagy újságokban olyan emberekről szóló cikkeket, akik bátorságot mutattak! Készíts belőlük kollázst!

A szerénység és a szerénység hiánya

Fedezd fel!

Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, és beszéld meg padtársaddal az üzenetét/tanulságát!

A nagyravágyó felhő

Volt egyszer egy felhő, amelyik egy gyönyörű ország felett élt. A többi, hozzá hasonló felhővel játszott a szelek szárnyán. Egy napon azonban olyan felhőt látott, ami jóval nagyobb volt, mint ő. Annyira elfogta az irigység, hogy úgy döntött, mindenáron tennie kell valamit, hogy ő is megnőjön. Barátaitól eltávolodott, akik hiába figyelmeztették, hogy ez nem jó ötlet. Végül úgy döntött, hogy nem enged magából több vizet esőként hullani a földre. Így is tett: a felhő egyre csak növekedett, miközben országára aszály telepedett. Először kiszáradtak a folyók, majd szomjazni kezdtek a növények, az állatok, az emberek, és végül sivataggá változott az egész ország. A felhő azonban nem sokat törődött ezzel. Hamarosan ráébredt arra, hogy hiába lebeg egy sivatag felett, ha nincs ahonnan vizet kapnia a növekedéshez.

Lassan a felhő zsugorodni kezdett, és ez ellen mit sem tehetett. Rájött, hogy a kapzsiság és az önzés a halálához vezethet. Mielőtt azonban végleg elpárolgott volna, és csupán fuvallatnyi maradt belőle, fújni kezdett a szél. A felhő olyan kicsi és könnyű volt, hogy a szél nagyon messzire, egy gyönyörű ország fölé vitte, ahol aztán visszanyerte erejét, és akkorára nőtt, amekkorára kellett. Miután megtanulta a leckét, a felhő kicsi és szerény maradt, és nagylelkűen ontotta az esőt, új országa pedig még zöldebb lett.

Mondd el a véleményedet!

- Szerettél volna valaha más lenni, mint amilyen vagy? Miért?
- Fontos számodra figyelembe venni másokat is a körülötted lévők közül, amikor akarsz valamit?
- Mit jelent dicsekedni? Dicsekedtél már? Milyen érzés volt?

Tudd meg!

A **szerénység** pozitív erkölcsi tulajdonság, amit egyszerűséggel, tisztességgel, jó modorral, mértékletességgel bizonyítunk. A körülöttünk lévők elismerését és tiszteletét váltja ki.

A **szerénység hiánya** negatív erkölcsi vonás, amelyet az önteltség és öndicséret jellemez.

Alkalmazd!

1. **Dolgozzatok párban!** Beszéld meg társaddal a következő állítást: *Mások is ugyanolyan fontosak, mint én.* Keressetek együtt olyan választ, amellyel mindketten egyetértetek! Írjátok le a füzetbe, és írjatok 3 érvet az alátámasztására!

2. Szerénynek lenni annyit jelent, hogy senkinek nem mondod el az eredményeidet? Miért?
3. Érdekel, hogy mások mit gondolnak rólad? Bármire hajlandó lennél, hogy társaid előtt előnyös színben tűnjél fel?
4. Milyen következményei lehetnek a szerénytelen viselkedésnek?
5. Rajzold le egy papírlapra az alábbi négyszögeket! Töltsd ki mindegyiket az általad megfelelőnek ítélt válaszokkal!

Csatold a lapot **saját portfóliódhoz**!

6. Mesélj el társaidnak egy esetet, amely szerénységedet bizonyítja!
7. Írj le a füzetedbe három, szerénységgel kapcsolatos közmondást!

Mit tanultál?

1. Mi a szerénység?
2. Hogyan reagálsz, amikor szerény vagy?

Üzenet számodra

A szerénység mindig divatos.

PROJEKTLAP

A szerénység egy papírlapon

Gondolkodj el az általad ismert meséken!

Rajzolj vagy írj olyan hősökről, akik szerénységről tettek tanúbizonyságot!

Az önbizalom és mások iránti bizalom, az önbizalomhiány és a mások iránti bizalmatlanság

Fedezd fel!

Nézd meg az alábbi képeket!

- Végy egy papírlapot, és gyűrd össze! Milyen alakja volt kezdetben? Hogyan néz ki, miután összegyűrted?
- Próbáld meg helyrehozni, amit tettél! Simítsd ki a papírlapot! Mi történik vele? Mennyi időbe telik, amíg visszaáll a régi állapot?

Mondd el a véleményedet!

- Össze tudod hasonlítani a lapot azzal, hogy bízol magadban vagy valaki másban? Magyarázd meg válaszodat!
- Mi történik, ha a bizalom „megtört/elveszett”?
- Könnyen visszaszerezhető a bizalom? Mit gondolsz?

Tanuld meg!

A **bizalom** nemcsak önmagunk, hanem mások iránt is megmutatkozik. Ennek feltétele az őszinteség, a tisztesség, a bátorság és az akarat. A bizalmat elveszíthetjük, ha hazudunk, csalással megszegjük az ígéretet, és ha mások dolgait elveszítjük vagy tönkretesszük.

A **bizalmatlanság**ot a kételyek, a gyanakvás, a bizalomhiány révén érezzük. Mások bizalmát nemcsak szavakkal, hanem a viselkedésünkkel is visszanyerhetjük.

Alkalmazd!

1. Dolgozzatok párban! Beszélgess egy osztálytársaddal a bizalomról a megadott idézetek alapján!

- *A bizalmat csak egyszer lehet elveszíteni.*
- *Ha bízol magadban, akkor másokban is bizalmat ébresztesz.*
- *Ha olyasvalakit tekintesz barátnak, akiben nem bízol annyira, mint magadban, nagy hibát követsz el.*

2. Egy papírlapon készíts az alábbihoz hasonló táblázatot! Egészítsd ki a bizalommal kapcsolatos tudnivalókkal!

TUDOM	TUDNI AKAROM	MEGTANULTAM

Csatold a lapot a **személyes portfóliódba**!

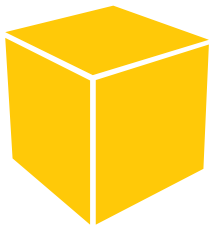

3. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok hatfős csoportokat! Minden diák oldja meg a kocka egyik követelményét! Beszéljétek meg a csoportban, hogy mit írtatok!

- **Mutass be** egy ismerőst, aki bízik önmagában/másokban!
- **Hasonlítsd össze** egy magabiztos és egy bizalmatlan ember viselkedését/magatartását!
- **Alkalmazd!** – Hogyan érheted el, hogy valaki megbízzon benned? Írj le a füzetbe három lehetőséget/módszert!
- **Indokold meg!** – Olvasd el a közmondást: A bizalmat nehéz elnyerni, de könnyű elveszíteni. Keress 3 érvet, amely alátámasztja a fenti állítást! Írd le őket a füzetedbe!
- **Elemezd!** – Milyen emberek érdemlik meg a bizalmadat? Miért?
- **Oldd meg!** – Hogyan segíthetsz egy társadnak visszanyerni az önbizalmát, aki egy versenyen vagy sporteseményen rossz eredményt ért el?

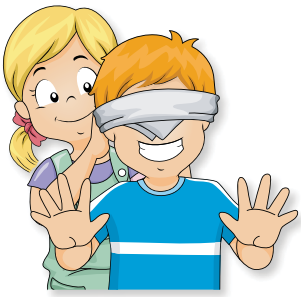

JÁTÉK – „AZ IRÁNYÍTÓTORONY”

Párokat alkotunk, majd kijelöljük, hogy ki a „repülőgép” és ki az „irányítótorony”. Két sor székből egy leszállópályát alakítunk ki, és akadályokat helyezünk el rajta. Bekötik a „repülőgép” szemét, az „irányítótoronynak” pedig útmutatásokat kell adnia, hogy a „gép” biztonságosan leszállhasson. Ezután szerepcsere következik. Eközben a leszállópályán is módosíthatunk az akadályok elhelyezésén.

Ezzel a játékkal a bizalmat és együttműködést erősítjük.

Mit tanultál?

1. Mit jelent bízni önmagunkban és másokban?
2. Hogyan lehet az elveszett bizalmat visszaszerezni?

Üzenet számodra

Bízz önmagadban!

PROJEKTLAP

Adatbázis

Készíts listát azokról az emberekről, akikben megbízhatsz, és akikre támaszkodhatsz!

ÖSSZEFOGLALÓ

1. Milyen tulajdonságokat értékelsz leginkább egy emberben? Írd le a füzetedbe a következő tulajdonságokat, a szerinted legfontosabbaktól (jelöld 1-gyel) a legkevésbé fontosakig (jelöld 6-tal):

pontosság, bátorság, jóság, őszinteség, humorérzék, szerénység.

Milyen további tulajdonságokat vennél fel a listára? Magyarázd meg a válaszod.

2. Dolgozzatok közösen! Az 1. feladatban az egyes tanulók által legmagasabbra rangsorolt tulajdonságok felhasználásával készítsétek el az osztályban értékelt tulajdonságok grafikonját! Melyik tulajdonság kapta a legtöbb 1-es értékelést?

• **pontosság** • **bátorság** • **kedvesség** • **őszinteség** • **humorérzék** • **szerénység**

3. Dolgozzatok párban! Adjatok példákat olyan általatok ismert vagy hallott helyzetekre, amikor az emberek:

a) bátornak bizonyultak embertársaik megsegítésében;
a) gyávának bizonyultak, és nem nyújtottak segítséget, pedig megtehették volna.

Mutassátok be a többieknek az általatok megbeszélt helyzetek egyikét!

4. Dolgozzatok csoportban! Beszélgessetek az alábbi idézet alapján! Írjatok le egy papírlapra a félelem leküzdését segítő bátorításokat! Hasonlítsátok össze azzal, amin a társaitok dolgoztak!

Nem az a bátor, aki nem fél, hanem az, akinek sikerül legyőznie félelmét.

5. Állj fel vagy maradj ülve! Egy diák röviden bemutat egy valós vagy képzeletbeli történetet. Ha jó cselekedetről van szó, a többiek felállnak, ha nem, akkor ülve maradnak

6. Gondolkodj el magadon! Értékeld egy 1-től 10-ig terjedő skálán, mennyire bízol önmagadban! Mondd el társaidnak, hányasra értékelted magadat, és miért.

7. Dolgozzatok párban! Beszéljetek a bizalomról, és egészítsétek ki az alábbi állításokat:

- *Az emberek bizalmát ... lehet kiérdemelni.*
- *Az emberek bizalmát ... miatt lehet elveszíteni.*

8. Értékes batyum

Írd le a füzetbe azokat a magatartásformákat, amelyek olyan erkölcsi tulajdonságokat mutatnak, amelyeknek minden ember személyes *batyu*jában kell lenniük!

Nagyon hangosan beszélek, hogy hallassam magam.

Nem hazudok.

Pontos vagyok.

Mindenkinek eldicsekszem az új, márkás hátizsákommal.

Ha szükségük van rá, segítek az osztálytársaimnak.

A tömegközlekedési járműveken átadom a helyemet az idős embereknek.

Az számít, hogy köszönök, nem az, hogy miként köszönök.

Nem vigyázok a mások dolgaira, mert nem az enyémek.

Okosabb vagyok mindenkinél, és csak arra hallgatok, akire én akarok.

- *Mit tehetsz a negatív viselkedésformák ellen? Hogyan javíthatod ki őket? Ha másokban találkozol velük, hogyan viszonyulsz?*

Udvariasan köszönök.

Portfólió

Ellenőrizzétek a tanegység során a portfólióba készült anyagokat! Minden diáknak az alábbiakra kell törekednie:

- hogy a tanegység során javasolt összes darabot megszerezze;
- hogy minden esetben teljesüljön a követelmény;
- hogy szükség esetén kiegészítse/javítsa a portfóliólapokat.

Projekt

Mutassátok be a tanegység során elkészített anyagokat! Az alábbi kérdések felhasználásával beszéljétek meg a projektet!

- Megfelelnek a követelményeknek?
- Melyik feladat tetszett a legjobban?
- Mi okozta a legtöbb nehézséget?
- Mit tehettél volna másként?

ÉRTÉKELÉS

Olvasd el figyelmesen a követelményeket, majd oldd meg a *2. tanegységben* tanultak alapján!

1. Jelöld az alábbi állítások mindegyikét **I**-vel (igaz) vagy **H**-val (hamis)!

a) Aki nem tisztel másokat, az önmagát sem tiszteli.
b) Cosmin bátornak bizonyult, amikor eltépte Amália könyvét.
c) Van annyi bizalmam, hogy bárkinek ajtót nyissak, még akkor is, ha egy idegen.
d) Jó dolog érdek nélkül segíteni másoknak.
e) Szerény vagyok, ha az új, márkás ruháimmal dicsekszem.
f) Tisztelettudó vagyok, ha átadom a helyem egy idősebb embernek.

2. Párosítsd az erkölcsi tulajdonságokat a megfelelő állításokkal!

JÓSÁG	Nem dicsekszem, mert jobb, ha mások veszik észre a sikereimet.
TISZTELET	Mindig igazat mondok.
BÁTORSÁG	Mindent elmondok anyának, ami velem történik. Tudom, hogy titokban fogja tartani.
BIZALOM	Dühös leszek és kiabálok, ha nem kapom meg, amit akarok.
SZERÉNYSÉG	Ha szükségük van rá, segítek az osztálytársaimnak.
ŐSZINTESÉG	Köszöntöm a tanárt, amikor belép az osztályterembe.
	Merek új dolgokat kipróbálni, amíg nem teszek kárt magamban.

Példa:
Jóság – *Ha szükségük van rá, segítek az osztálytársaimnak.*

3. Szeretnék összebarátkozni az egyik osztálytársaddal/osztálytársnőddel! Ajánlj nekem valakit egy 4-5 mondatos leírás elkészítésével, amelyben figyelembe veszed az illetőnek legalább 3 erkölcsi tulajdonságát. Nem kell az osztálytárs valódi nevét használnod, használhatsz kezdőbetűket vagy egy másik keresztnevet is.

ELLENŐRIZD ÉS ÉRTÉKELD!

Értékeld, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután megbeszéltétek az osztályban a helyes megoldást a tanárral!

	Elégséges	Jó	Jeles
1	1-2 helyes válasz	3-4 helyes változat	5-6 helyes változat
2	1-2 helyes megfeleltetés	3-4 helyes megfeleltetés	5 helyes megfeleltetés
3	A személy egy erkölcsi tulajdonságát tartalmazó leírás	A személy két erkölcsi tulajdonságát tartalmazó leírás	A személy legalább három erkölcsi tulajdonságát tartalmazó leírás

Ne feledd el értékelni az ebben a tanegységben végzett munkádat a *teljesítményértékelő lap* kitöltésével! Elemezd, hogy mi változott az előzőhöz képest!

3. TANEGYSÉG

A TÁRGYAKHOZ VALÓ VISZONYUNK

3

1. Mik a tárgyak?
2. A tárgyak iránti szükséglet
3. A bennünket jellemző tárgyak: öltözet, játékszerek és játékok, könyvek gyűjtemények, az én szobám
4. Viszonyulásunk a tárgyakhoz: tulajdon, gondoskodás/hanyagság

✓ **Mit fogsz megtudni?**
Információkat dolgokról, játékokról és játékszerekről, gyűjteményekről és könyvekről.

✓ **Hogyan fogsz dolgozni?**
Egyedül, párban és kis csoportokban.

✓ **Miért fontos megismerned a körülötted lévő dolgokat?**
Mert minden nap használjuk őket.

✓ **Hogyan fogod bemutatni a tanultakat?**
Megoldásokat javasolsz majd a dolgok megőrzésével, újrahasznosításával és újrafelhasználásával kapcsolatos problémákra, dolgozol a tanegység projektjén.

PROJEKT
A dolgokról

- Oldd meg az egyes leckék Projektlap rovatában található követelményeket!
- Rendezd el a termékeket tetszésed szerint, hogy a végén bemutathasd osztálytársaidnak!
- Menet közben megbeszélheted kollégákkal, mit kell tennetek.

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK: 2.1., 2.2.

Mik a tárgyak?

Fedezd fel!

Miruna rajong a sakkért. Miután befejezi a házi feladatot, a táblagépen sakkozik. Játszani kezd, és megnyeri az első, a „KEZDŐ” szintet.

– Szép munka, nyertél! Gratulálok! – mondja neki Marius, a bátyja.

– Kipróbálom a következő szintet – jelenti ki határozottan Miruna. Ismét a játékra figyel, de elveszíti a játszmát.

– Okosabb nálad! – jegyzi meg Marius. – De vajon annyira okos, hogy majd rendet rak, és kitakarítja az íróasztalt is?

- *Kivel sakkozik Miruna?*
- *Személy-e az ellenfele? Magyarázd meg válaszodat!*
- *Milyen tárgyakat láthatunk a képeken?*

Mondd el a véleményedet!

- Szoktál játszani táblagépen vagy számítógépen? Milyen játékokat?
- Mit teszel olyankor, ha nyersz egy számítógépes játékban? És ha veszítesz?

Tanuld meg!

A **tárgyak** a körülöttünk levő élettelen testek. Ezeket az ember vagy a természet hozza létre. Segíthetnek vagy hátráltathatnak mindennapi tevékenységeinkben. Mivel a tárgyak fontos szerepet játszanak az életünkben, az embereket foglalkoztatja az új dolgok létrehozása és a meglévők tökéletesítése.

Alkalmazd!

1. A megadott minta alapján készíts táblázatot a füzetben! Írd a megfelelő oszlopba a következő szavakat: *ceruza, medve, kislány, nagymama, hegy, asztal, alma, homok, méhecske, telefon.*

Élőlények	Személyek	Tárgyak	
		Ember alkotta	Természet alkotta

2. Írj le öt olyan dolgot, amit megtalálhatsz:
a) a parkban;
b) az iskolában;
c) az utcán.

3. Mik a kedvenc dolgaid? Melyek azok a dolgok, amelyektől félsz/nem szeretsz?
Magyarázd meg a választásod egy papírlapon! Egészítsd ki rajzokkal! Tedd a lapot a **személyes portfólió**dba!

4. Írd le a képeken látható minden egyes tárgyról, hogy mire lehet használni, és milyen helyzetekben lehet ártalmas!

5. Dolgozzatok párban! Vitasd meg egy társaddal, majd írj legalább 3 érvet az állítás alátámasztására:
A dolgok nem gondolkodnak, és nincs akaratuk.

Mit tanultál?

1. Mik a tárgyak?
2. Mi a különbség egy tárgy és egy személy között?

Üzenet számodra

A nagy dolgok kis dolgokból épülnek fel.
(finn közmondás)

PROJEKTLAP

Sok olyan dolog, amit már nem használunk, újrahasznosítható* a környezet védelme érdekében. Keress valamit, ami újrahasznosítható, és írd meg a történetét! Egészítsd ki odaillő rajzzal!

* *újrahasznosítani* – bizonyos hulladékok feldolgozása újrafelhasználás céljából.

A tárgyak iránti szükséglet

Fedezd fel!

Gondolkodj! • Dolgozz párban! • Beszéld meg!

1. Írd le, mit vinnél magaddal, ha egyhetes kirándulásra mennél a hegyekbe! Mi lenne, ha elmennél a tengerhez?
2. Olvasd fel a válaszaidat az egyik osztálytársadnak, hasonlítsátok össze, amit írtatok, majd fogalmazzatok meg egy közös választ, amellyel mindketten egyetértetek!
3. Mindegyik pár elmondja az osztálytársainak, milyen eredményre jutottak.

Mondd el a véleményedet!

- Milyen személyes tisztálkodási tárgyakról nem tudnál lemondani, ha elutazol?
- Magyarázd meg választásaidat!
- Szerinted mi történne, ha minden embernek ugyanazokra a tárgyakra lenne szüksége?

Tanuld meg!

Tárgyak, dolgok nélkül az emberi élet nem lenne lehetséges. Mindenkinek szüksége van élelemre, ruházatra, olyan dolgokra, amelyek segítik a tanulást, segítenek abban, hogy az egészségünkről gondoskodjunk stb. Az emberek mindezeket a szükségleteket dolgokkal elégítik ki.

Az általuk gyakorolt szakmákban munkájuk elvégzéséhez az emberek bizonyos dolgokat használnak.

Alkalmazd!

1. Rajzold le a füzetedbe az alábbi ábrát, és írj legalább három dolgot minden egyes esethez!

2. Gondolkodj el azokon a tárgyakon, amelyeket naponta, reggeltől estig használsz! Csoportosítsd őket aszerint, hogy milyen tevékenységekre használod, és írj le néhány gondolatot róluk! Akár le is rajzolhatod őket. A lapot csatold a **saját portfóliódhoz**!

3. Dolgozzatok párban! Vannak gyerekek, akik azért nem tudnak iskolába járni, mert nincs ruhájuk és tanszerük.

- Ki tudna segíteni azoknak a gyerekeknek, akiknek nincs meg az iskolába járáshoz szükséges holmijuk?
- Készítsetek listát a lehetséges megoldásokról az ilyen helyzetben levő gyermekek problémájára!

4. Írj le legalább három tárgyat, amire a képeken látható embereknek szükségük van a munkájuk elvégzéséhez!

5. Egészítsd ki a mondatot: Ha tárgy lennék, akkor ... lennék, mert ... .

6. Írj azokról a tárgyakról, amelyeket a leggyakrabban használsz, anélkül, hogy megneveznéd őket! Mutasd be az osztálytársaidnak, amit írtál, és ki kell találniuk, hogy mi az.

7. Beszéljétek meg az osztálytársaitokkal, hogy mire van szükségetek az osztályteremben!

8. Gondolkodj el, és írj listát azokról a dolgokról, amelyeknek túlzásba vitt használata ártalmas lehet! Válassz ki egyet közülük, majd magyarázd el az osztálytársaidnak, hogy miért azt választottad!

Mit tanultál?

1. Miért van szükségünk tárgyakra?
3. Milyen személyes tisztálkodási tárgyakra van szükséged?

Üzenet számodra

A szerszámok alapján ismered a mesterembert.
(román közmondás)

PROJEKTLAP

Készíts egy listát azokról a dolgokról, amelyeket már nem használsz, és amelyek hasznosak lehetnek egy másik gyermek számára! Beszéld meg a szüleiddel, hogyan tudnád a legjobban hasznosítani őket!

A bennünket kifejező tárgyak

Fedezd fel!

A. Legalább két órán át szeretgette a Fiú, aztán a nagy izgalomban a Bársony Nyuszit elfeledte. Nyuszi sokáig a játékszekrényben vagy a padlón élt, és nem igazán gondolt rá senki. Természetéből adódóan félénk volt, és mivel csak bársonyból készült, néhány drágább játék eléggé elnyomta. A mechanikus játékok mindig felsőbbrendűek voltak, és lenéztek mindenkit, úgy tettek, mintha valódiak volnának.

A szegény kis Nyuszi jelentéktelennek és hétköznapinak érezte magát közöttük.

– Vajon milyen IGAZINAK lenni? – kérdezte a Nyuszi. – Kell hozzá valami, ami benned zakatol, ami rugóra és kulcsra jár?

– Nem attól leszel igazi, hogy ebből vagy abból készítettek – válaszolt a Lovacska. – Az egyszerűen csak megtörténik veled. Amikor egy kisgyerek hosszú, hosszú ideig szeret, és nem csupán azért, mert veled játszik, hanem mert IGAZÁN szeret, akkor te is igazi leszel.

(Margery Williams: *A bársonynyuszi*)

- Hogyan viszonyul a kisfiú a bársony nyuszihoz? Milyen tanácsot adnál neki?

B. Milyen játékokat ismersz fel a képeken?
Te milyen játékokat szeretsz?

Mondd el a véleményedet!

- Mit gondolsz, mit jelent „igazinak lenni”?
- Van olyan játékod, amit „igazán szeretsz”? Mesélj róla az osztálytársaidnak! Szerinted mit mesélne el egy törött és kidobott játék arról a gyerekről, aki játszott vele?

Tanuld meg!

A **játékszereink**, a **játékaink**, a **ruháink**, a **könyveink**, a **gyűjteményeink** olyan dolgok, amelyek képviselnek minket, amelyek megkülönböztetnek vagy hasonlóvá tesznek minket más emberekhez. Érdeklődési körünktől és szenvedélyeinktől függően különböző tárgyak fejeznek ki minket. Mindannyian úgy gondoljuk, hogy egyes dolgok fontosabbak másoknál.

Ezek a tárgyak kifejezik, hogy milyen emberek vagyunk, és mi iránt érdeklődünk.

Fedezd fel!

A. Gondolj arra a szobára, ahol laksz, tanulsz vagy játszol!

Azt mondják, hogy olyan, mint a gazdája. Írj le néhány gondolatot a környezetedben levő tárgyakról, amelyek az adott térben vannak! Le is rajzolhatod őket. Illeszd a lapot a **saját portfólió**dba!

Az alábbi kérdések a segítségedre lehetnek:

- Milyen tárgyak vannak a szobádban?
- Kivel osztozol a szobádon?
- Hol tartod a ruháidat és a cipőidet?
- Mit változtatnál meg szívesen a szobádban?
- Ki a felelős a szobád tisztaságáért?
- Hogyan sikerül rendet tartanod a dolgaid között?

Dolgozzatok párban! Beszéld meg egyik társaddal az alábbi kérdés alapján:
Mit gondolsz, miért nem lehet minden gyereknek saját szobája?

B. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok négyfős csoportokat!

a) Beszélgessetek a ruhákról a képek és a megadott kérdések alapján!

b) Egy A4-es papírlapon készítsetek reklámot egy ruhadarabról, bemutatva, hogy mire használják, és hogyan kell ápolni, hogy ne sérüljön meg! Egészítsétek ki rajzokkal!

- Miért van szükségünk ruhára?
- Mi a kapcsolat a ruháink és az évszakok között?
- Milyen színekben szereted a ruháidat? Miért?
- Melyek a legkedvesebb ruhadarabjaid? Indokoljátok meg a választásotokat!

Alkalmazd!

1. Olvasd el figyelmesen a szöveget! Rendezd a játékokat időrendi sorrendbe a tengelyen, a legrégebbitől a legújabbig, ahogy az a szövegből kiderül! Felhasználhatod az alábbi modellt.

A tudósok szerint az emberek által feltalált első játékok fából, agyagból és kőből, vagyis a környezetükben könnyen megtalálható anyagokból készültek. 2000 évvel ezelőtt az egyiptomi gyerekek faragott kőbabákkal játszottak, amelyeknek parókájuk is volt. A görög és a római gyerekek viasz– és terrakottababákkal, íjakkal és jojóval játszottak. Néhány száz évvel később a legkedveltebb játékok a sárgaréz katonák voltak, az előállításukra szakosodott híres gyár Nürnberg német városban működött. Jelenleg a világ legkelendőbb játékai a vasútmodellek. Több mint 800 klub gyűjt ilyen játékokat az Egyesült Államokban, ahol 217, játékvonatok értékesítésére szakosodott üzlet található.

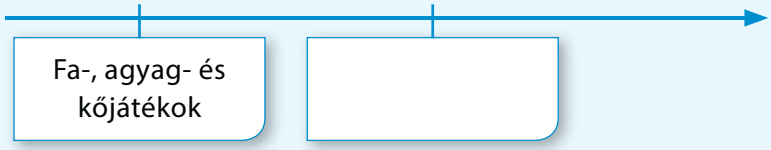

2. **Dolgozzatok csoportban!** Alkossatok 3-4 fős csoportokat! Nagyon sok olyan gyerek van, akinek nincsenek játékai. Készítsetek listát a lehetséges megoldásokról, hogy segítsetek nekik!

3. Rendet teszel a szobádban. Egy papírlapra készíts az alábbihoz hasonló vázlatot!

4. Egy osztálytársad/osztályfőnököd először látogat el hozzád. Mit gondolsz, mit mondanának rólad a szobádban lévő dolgok? Miért?

5. Egy fehér vagy színes papírlapra írj ötsorost, amely *a könyv* szóval kezdődik! Lapozz vissza a 11. oldalra, ha nem tudod, hogy mi az ötsoros! Társíts hozzá képet, vagy készíts rajzot! Tedd a lapot a **saját portfólió**dba!

6. Töltsd ki a négyzeteket a megfelelő szóval! Magyarázd meg, miért az adott szavakat választottad!

7. Mutasd be kedvenc könyvedet az osztálytársaidnak! Mit árul el rólad a választásod?

8. Kit képviselhetnek a képeken látható egyes dolgok?

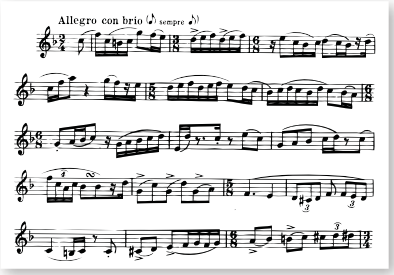

9. Olvasd el figyelmesen az alábbi szövegeket, majd válaszolj a kérdésekre!

A. Ioana és Răzvan osztálytársak, 3. osztályos tanulók. Ma elhozták a gyűjteményüket az iskolába. Ioana képeslapokat gyűjtött minden olyan helyről, ahol szüleivel vagy osztálytársaival járt, Răzvan pedig lenyűgöző bélyeggyűjteménnyel rendelkezik, ezt a szenvedélyét a nagyapjától örökölte.

B. C. D. 48 éves, és az elmúlt 40 év alatt káprázatos mennyiségű játékot gyűjtött össze. Otthonában autók, hajók, tankok, repülőgépek, űrhajók, bábfigurák, kartonjátékok, távirányítós játékok, szalmával töltött mackók találhatók, és rengeteg akciófigurája meg több ezer babája van. Gyűjteménye minden nap növekszik egy kicsit.

* *gyűjtemény* – azonos fajtájú vagy besorolású tárgyak sorozata, amit összegyűjtöttek és egy bizonyos sorrendbe rendeztek.

- Te gyűjtesz valamit? Ha igen, hány darabot gyűjtöttél eddig?
- Mit gondolsz, miben segít a gyűjtés a két gyereknek? És neked?
- Szerinted milyen más tárgyakat gyűjthetnek még az emberek?
- Hogy hívják azokat az embereket, akik különböző dolgokat gyűjtenek?

10. Szervezzetek bemutatót az osztályban saját gyűjteményeitekből!

Példa: A gyűjtemények hete. – Bemutatjátok gyűjteményeiteket.
A gyűjtemények múzeuma – rendezzetek az osztályban múzeumot a gyűjteményekből stb.

Mit tanultál?

1. Melyek azok a tárgyak, amelyek árulkodnak rólad?
2. Miért fontos, hogy rendben tartsd a dolgaidat?

PROJEKTLAP

Rajzold le a számodra legfontosabb 5 tárgyat! Minden egyes tárgy esetében magyarázd meg választásodat!

Üzenet számodra

Tárgyaid téged tükröznek.

Hozzáállásunk és kapcsolatunk a tárgyakkal

Fedezd fel!

– Nézzétek, milyen vadonatúj cipőm van! – dicsekszik Mihály osztálytársainak. – Márkás cucc! Egy halom pénzbe került!

Aztán... hogy meggyőzze közönségét arról, hogy a cipő valóban márkás, belerúg az iskola falába. A cipő zihál, de hősiesen kitart. Végül is a gazda döntése, hogy azt tegyen velük, amit akar. És a bemutató folytatódik...

A két cipő csak az óra alatt jut levegőhöz.

– Végre pihenhetünk – suttogja a bal. – A gazda túl élénk. Végül még bajba kerülünk.

– Mit tehetnénk... Most tőle függ az életünk – válaszol a jobb cipő. – Remélem, rendes fiú...

(Emilia Plugaru: *Régi és új lábbeli*)

Mondd el a véleményedet!

- Mi az a márkás cipő?
- A nem márkás dolgok kevésbé értékesek?
- Mit gondolsz, gazdájaként/**tulajdonosaként** milyen Mihály hozzáállása a cipőjéhez?
- Vajon másképp kell-e gondoskodni a dolgainkról attól függően, hogy márkásak-e vagy sem?

Tanuld meg!

Az általunk használt tárgyak lehetnek saját (személyes) tárgyak, amelyek hozzánk tartoznak, és közösek, amelyek több emberhez tartoznak.

A tárgyak az emberek **tulajdon**ában* vannak. Ahhoz, hogy hosszabb ideig használhassuk őket, és hogy kifejezzük tiszteletünket azok munkája iránt, akik készítették őket, gondoskodnunk kell róluk. Ha elhanyagoljuk őket, gyorsabban tönkremennek.

**tulajdon* – valaminek a birtoklásához és használatához való jog.

Alkalmazd!

1. Írj listát a személyes tárgyaidról! Le is rajzolhatod őket. Karikázd be azokat, amelyek a szobádban vannak, és amelyekért közvetlenül te vagy felelős! Tudsz róluk megfelelően gondoskodni? Mi történik a dolgokkal, ha nem vigyázol rájuk? Magyarázd meg!

2. Írd be néhány hozzád tartozó dolog nevét az alábbihoz hasonló táblázatba! Emlékezz vissza, hogy milyenek voltak, amikor megkaptad őket, és figyeld meg, hogy milyenek most!

A tárgyaim	Kezdetben … voltak	Most pedig …

3. Dolgozzatok párban! Beszéld meg az egyik osztálytársaddal, hogy melyek azok a dolgok, amelyek nem hiányozhatnak a gyermek szobájából! Indokoljátok meg válaszotokat!

4. Mondd el, hogy szerinted mit tehetnél annak érdekében, hogy tárgyaid hosszú ideig a lehető legjobb állapotban maradjanak!

5. Sorolj fel **ÉRVEKET** és **ELLENÉRVEKET** az alábbi kijelentésekből kiindulva:

a) A felnőttek kötelessége vigyázni a gyerekek dolgaira.
b) Minél drágább valami, annál nagyobb gondot kell fordítani rá.
c) A gyermekeket be lehet vonni a saját holmijuk gondozásába.
Hasonlítsd össze válaszaid a társaidéval! Mit vettél észre?

6. Órák után Florin egy tollat talált az osztályban.
– Milyen jó! Az enyém már úgysem tetszik.
Ezután habozás nélkül a tolltartójába tette.

- Mit gondolsz a hozzáállásáról?
- Mit tettél volna Florin helyében?

7. Játék. A bűvös doboz

Egy dobozban képek vannak közös és személyes tárgyakról. Minden gyermek egyenként kivesz egy képet a dobozból, és válaszol a következő kérdésekre:

- Milyen tárgy van a képen? Nevezd meg és írd le!
- Mire használható?
- Hogyan vigyázok rá?

Mit tanultál?

1. Mit jelent tulajdonosnak lenni?
2. Hogyan bizonyítod, hogy törődsz a személyes dolgaiddal?

Üzenet számodra

Bizonyos személyes tárgyakat nem adunk kölcsön.

PROJEKTLAP

Készíts borítót és könyvjelzőt újrahasznosítható anyagokból! Használhatod majd olvasás közben, hogy megóvd/vigyázz a könyvre. Egy papírlapon írd le az elkészített tárgyakat és az elkészítésükhöz szükséges lépéseket!

ÖSSZEFOGLALÓ

1. Készíts az alábbi táblázathoz hasonlót egy papírlapon, és töltsd ki!

Személyes tárgyak						
amelyeket csak az iskolában használsz	amelyeket csak játékra használsz	amiket nagyon ritkán használsz	amiket odaadhatsz másnak, mert nem használod őket	amik számodra valóban nélkülözhetetlenek	amikre nagyon vágytál, ám nem igazán használod	amikre vágysz, de nincs rájuk föltétlenül szükséged

2. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok 3-4 fős csoportokat! Minden tanuló bemutatja osztálytársainak, hogy mit írt az 1. feladatban szereplő táblázatba.

a) Állapítsátok meg, hogy mi a hasonló és mi a különböző a táblázatokban!

b) Beszéljétek meg a „valamit akarok” és a „valamire szükségem van” közötti különbséget! Melyek azok a dolgok, amelyekre valóban szükség van? Mutasd be ötleteid a többi csoportban lévő osztálytársaidnak!

3. Dolgozzatok párban! Olvasd el figyelmesen a szöveget! Mondjátok el véleményeteket a szövegben bemutatott helyzetről!

Hétköznapi gyerek volt. Gyakran kapott dicsérő és bátorító szavakat. Társaival ellentétben először a házi feladatát végezte el, majd kiment játszani. Esténként a lámpafény mellett elővett egy mesekönyvet, és azt olvasta. Mindenre jutott ideje.

Egészen addig a napig, amikor a tévé lett a legjobb barátja. Először csak egy rajzfilm, azután még egy, meg még egy. Kezdte halogatni a dolgait, a játék iránt elvesztette az érdeklődését, a mesekönyv pedig még kevésbé érdekelte.

Nagy, fekete karikák jelentek meg a szeme alatt, arcáról eltűnt a szín, és sápadttá vált, a háta pedig meggörbült. Ahogy teltek a napok, úgy változott egyre jobban.

(Elia David meséje nyomán)

- Képzeljetek el egy párbeszédet egy gyermek és egy olyan tárgy között, amely árthat neki, ha hosszú ideig használja! Mutassátok be a párbeszédet az osztálynak!

4. Rendezzétek meg a Régi és új játékok múzeumát az osztályteremben! Meséld el az osztálytársaidnak minden játék történetét, amit a múzeumba hozol!

5. Dolgozzatok csoportban!

Alkossatok 3-4 fős csoportokat! A mellékelt ábra segítségével beszéljétek meg, hogy milyen utat jár be egy tárgy, amíg hozzátok kerül!

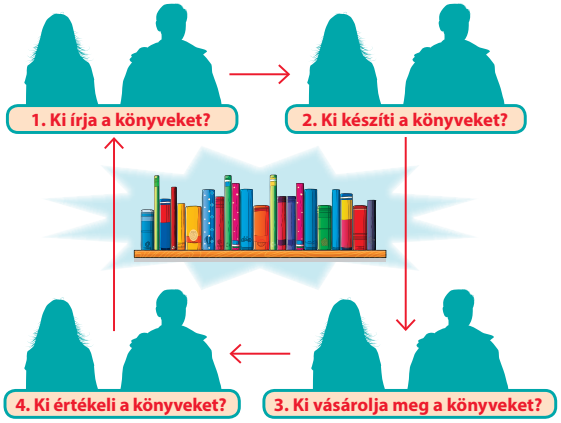

6. Írj le vagy rajzolj le egy másik utat is, amit szerinted az egyik kedvenc tárgyad bejárt, amíg a birtokodba került! Felhasználhatod az 5. feladat vázlatát is.

7. Fedezd fel a gyűjteményre és a gyűjtőre vonatkozó információkat!

Gyűjti még valaki az értékes bélyegeket?

Anyukám mesélte, hogy általános iskolában volt egy mappája, amibe értékes bélyegeket gyűjtött, például Moldva címerét a *Bölényfej* gyűjteményből.

Gyűjt még valaki értékes bélyegeket? Árulják-e még a postán? Valamikor a negyedbeli postahivatalban borítékokat árultak, amelyekben különféle, forgalomból kivett, pecsételetlen bélyegek voltak. És mekkora sorokban álltak érte... Na és ma? Vajon nem válok nevetségessé, ha megkérdezem a postán?

- Mit tudtál meg a fenti szövegből a gyűjteményekről és a gyűjtésről?
- Szerinted a szülők és nagyszülők más dolgokat gyűjtöttek, mint a gyermekeik vagy az unokáik? Miért?

8. Fogalmazz meg állításokat egy papírlapon arról, hogyan kell viszonyulnod a dolgokhoz! Használd fel a **TÁRGYAK** szót alkotó betűket, a megadott példa alapján!

Tiszteld mások dolgait, ahogyan a sajátodat is tiszteled!
Á
R
GY
Az a gyermek, aki vigyáz a dolgokra, tovább fogja tudni használni azokat.
K

Portfólió

Ellenőrizzétek a tanegység során a portfólióba készült anyagokat! Minden diáknak az alábbiakra kell törekednie:
- hogy a tanegység során javasolt összes darabot megszerezze;
- hogy minden esetben teljesüljön a követelmény;
- hogy szükség esetén kiegészítse/javítsa a portfóliólapokat.

Projekt

Mutassátok be a tanegység során elkészített anyagokat! Az alábbi kérdések felhasználásával beszéljétek meg a projektet!
- Megfelelnek a követelményeknek?
- Melyik feladat tetszett a legjobban?
- Mi okozta a legtöbb nehézséget?
- Mit tehettél volna másként?

ÉRTÉKELÉS

Olvasd el figyelmesen a követelményeket, majd oldd meg a *3. tanegység*ben tanultak felhasználásával!

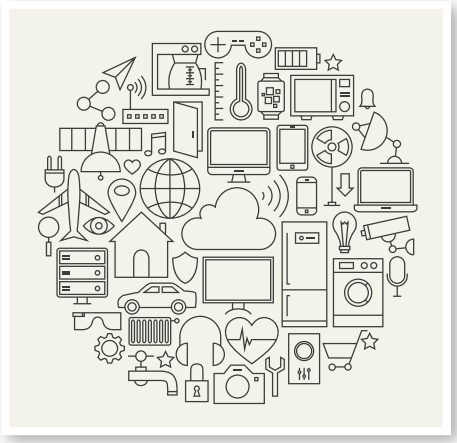

1. Írd le a füzetbe és egészítsd ki a mondatokat:
   A dolgokat a ... vagy az ... hozza létre.
   Az a három tárgy, amely képvisel engem, a/z ... , a/z ... és a/z ... , mert ... .
2. Sorolj fel hat tárgyat, amire naponta szükséged van!
3. Írj három példát olyan dolgokra, amelyeknek túlzásba vitt használata káros lehet!
4. Mesélj a kedvenc játékodról legalább három mondatban!
5. Jancsi szobája úgy néz ki, mint az alábbi képen.
   Találj három megoldást, amelyekkel segíthetsz Jancsinak megváltoztatni hozzáállását a szobájában lévő dolgok iránt!

   Példa:
   - a lehető legjobban rendszerezze a szobájában lévő dolgokat, hogy tudja, hol találja meg őket, amikor szüksége van rájuk;
   - használat után tegyen mindent a helyére!

ELLENŐRIZD ÉS ÉRTÉKELD!

Értékeld, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután megbeszélted a helyes megoldást a tanárral az órán.

	Elégséges	Jó	Jeles
1	2 helyes szó	4 helyes szó és hiányos indoklás	5 helyes szó és az indoklás
2	2 helyes szó	4 helyes szó	6 helyes szó
3	egy helyes példa	2 helyes példa	3 helyes példa
4	egy kijelentés	két kijelentés	három kijelentés
5	egy megoldás	két megoldás	három megoldás

Ne feledd kitölteni a 80. oldalon található *fejlődésértékelő lapot* az ebben a tanegységben végzett tevékenységedről! Elemezd, hogy mi változott az előző értékelőlapokhoz képest!

4. TANEGYSÉG

VISZONYUNK AZ ÁLLATOKHOZ ÉS A NÖVÉNYEKHEZ

4

1. Mi, az állatok és a növények
2. A növények és állatok iránti igény
3. A növényekkel és állatokkal szembeni magatartás
4. Szavak nélküli barátok

✓ **Mit fogsz megtudni?**
Információkat a növényekről, az állatokról és az ember hozzájuk fűződő kapcsolatáról.

✓ **Hogyan fogsz dolgozni?**
Egyedül, párban vagy kis csoportokban.

✓ **Miért fontos ismereteket szerezned a növényekről és az állatokról?**
Mert minden nap használjuk őket.

✓ **Hogyan fogod bemutatni a tanultakat?**
Kérdésekre fogsz válaszolni, elmondod a véleményedet, együttműködsz egy csoportos projektben.

PROJEKT
Emberek, állatok, növények

- Alkossatok 4 csoportot! Minden csoport az általa viselt számmal megegyező számú követelményt oldja meg a Projektlapból!
- Tetszés szerint rendezzétek a termékeket, majd a végén mutassátok be a többieknek!
- Menet közben beszéljétek meg a teendőket, és működjetek együtt a kívánt eredmény érdekében!

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK: 2.1., 2.2., 3.1., 3.3.

Mi, az állatok és a növények

Fedezd fel!

Az udvarom falun van, a vízparton. Az udvart körös-körül homoktövis borítja, és a homoktövisen a verebek úgy ülnek, akár a méhrajok, mellettük pedig tavasztól őszig megvillan a cikázó fecskék ruhaszára. Az udvar szélén itt-ott öreg nyárfák állnak.

Szárnyasaimnak az egresbokrok nyújtanak menedéket az udvaron. Mert sok és különféle szárnyasom van. Hallottad a kukorékolást? Hajnalodik. Az a fekete kakas ott az udvari órám.

És íme, ő az udvar legszorgosabbika! Gyorsan-gyorsan, sárga csizmás lábai csak úgy surrannak a homokon, fel-alá fut a gyöngytyúk, hogy mindent a helyére tegyen. Fehérek, nyalkák, imbolygók, és sziszegnek, mintha csendre intenének – látod őket? Az ott a libanyáj. Amott pedig, az egresbokor alatt a kotlóstyúkok. Felborzolt tollakkal, ugrásra készen, ha bárki közeledne, állandóan kapirgálnak, mintha kincset keresnének, etetik a kiscsibéket.

Hallod az ugatást? Ő Dudaș, Dudașache, a kutyám. Most éppen a kerítést vizslatja. Amikor egy nyílást talál, megáll és ugat – figyelmeztet.

Aha! Látod? Minden szárnyas hirtelen megmerevedett, és az eget bámulja. Az aranyszínű csibék a kotlósok szárnyai alá szaladtak, hogy elrejtőzzenek. Nyíl suhan át a levegőn. Egy sas volt az.

(Emil Gârleanu: *Az én udvarom*)

* *egres* – savanykás-édes gyümölcs.

- Azonosítsd az élőlényeket a szövegben, a mellékelt vázlat alapján!
- Milyen tulajdonságokkal ruházza fel a szerző az állatok némelyikét? Miért?
- Szerinted miért döntött úgy a szerző, hogy ezekről az élőlényekről írjon történetet?

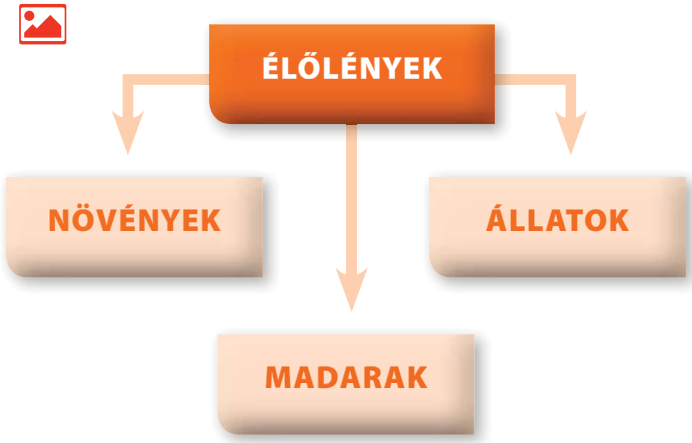

Mondd el a véleményedet!

- Ha emberi tulajdonságokat tulajdonítunk a növényeknek és az állatoknak, akkor azok személyekké válnak? Indokold meg!
- Milyen hasonlóságok és különbségek vannak az ember és más élőlények között?
- Mit gondolsz, hogyan befolyásolják az állatok az emberi életet?
- Milyen lenne az életed, ha nem lennének növények a környezetedben?

Tanuld meg!

Az állatoknak és a növényeknek van életük, de nem emberek. Az emberekhez hasonlóan nekik is szükségük van a növekedéshez, fejlődéshez és szaporodáshoz szükséges életkörülményekre, táplálékra, vízre. Az emberek mellett az állatok és a növények is a környezet részét képezik. A növények, az állatok és az emberek között szoros kapcsolat van, ami fenntartja a természet egyensúlyát. Az ember olyan növényeket és állatokat választott, amelyekkel bizonyos tulajdonságok alapján azonosult. Ezek jelképekké váltak.

Példa:

A hóvirág a gyöngédséget jelképezi.
A galamb a békét, az oroszlán az erőt stb.

Alkalmazd!

1. Az alábbi listából írd a megfelelő oszlop(ok)ba a jellemzőket:

növekednek, gondolkodnak, szaporodnak, dolgoznak, születnek, kommunikálnak, éreznek, van akaratuk, vannak érzéseik, meghalnak, táplálkoznak, örülnek, írnak, olvasnak.

Emberek	Állatok	Növények

- Vannak olyan tulajdonságok, amelyeket minden oszlopba odaírtál? Magyarázd meg válaszod.

2. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok 4 fős csoportokat! Oldjátok meg a négyzetben szereplő követelményeket, minden diák válasszon egyet közülük! Adjatok tanácsot egymásnak a megoldásról!

Írj legalább három szót, amely kifejezi a különböző állatokkal és növényekkel kapcsolatos érzéseidet!	A dísznövények olyan növények, amelyek széppé teszik azt a területet, ahová kiültetik őket. Nevezz meg három dísznövényt, amely az emberek otthonában él, és ott gondoskodnak róla!
Írj egy 4-5 mondatos szöveget a kedvenc állatodról vagy növényedről!	Magyarázd meg az alábbi szöveg állítását! *Az oktatás célja olyan szellemben nevelni a gyermekeket, hogy tiszteljék a természeti környezetet.* (A gyermekek jogairól szóló egyezmény 29. cikke.)

3. Dolgozzatok párban! Abból a gondolatból kiindulva, hogy egyes növények és állatok jelképekké váltak az emberek számára, beszéljétek meg, hogy a képeken látható élőlények mit jelképezhetnek!

4. Képzeld el, hogy növény vagy állat vagy! Egészítsd ki az alábbi mondatokat!

Ha ÁLLAT lennék, például ...,

akkor azt szeretném, hogy az emberek ...

Ha NÖVÉNY lennék, például ...,

akkor azt szeretném, hogy az emberek ...

5. Figyeld meg a képeket! Romániában ezeket az állatokat a törvény védi. Szerinted mi volt az oka ennek a döntésnek?

6. Keress **ÉRVEKET** vagy **ELLENÉRVEKET** a következő kijelentésre!

Az emberi tevékenységek befolyásolhatják a környezet egyensúlyát.

- Hasonlítsd össze osztálytársaid érveivel!

7. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok 4-5 fős csoportokat! Olvassátok el figyelmesen a szöveget!

UGYANOLYAN KUTYA VAGYOK, MINT A TÖBBI

Három napja vagyok az állatmenhelyen. A gazda hozott ide, aztán elment.

Megállította az autót egy épület előtt, a pórázt egy idegen kezébe adta, és távozott. Egyszerűen csak elment.

Valamivel később egy kis ketrecbe zártak, egy másik dühösen morgó kutya mellé. Szófogadóan vártam, de a gazda többé nem tért vissza.

Gyakran emberek mentek el a ketrecek előtt. Nagyon különböző emberek, akik minket néztek.

Egy idő után megértettem. Az emberek kutyát keresnek. Gazdára volt szükségem, ezért elkezdtem jobban figyelni a látogatókra. De hogyan lehet felismerni az igazi kutyabarátot?

- Képzeljétek el, hogy új tulajdonost szeretnétek találni a kutyának. Készítsetek egy listát a lehetséges megoldásokról!
- Mutassátok be javaslataitokat az osztályban, és válasszátok ki a gyakorlatba ültethető ötleteket!

8. Gyakorlati foglalkozás. Alakítsatok ki *élősarkot* az osztályteremben! Készítsetek tervet, ami a következőket foglalja magában:

- az alkalmas helyszínt;
- hogyan fog kinézni;
- milyen állatokat és növényeket lehet telepíteni;
- a feladatmegosztást (kire milyen feladat hárul);
- kik segíthetnének (szülők, nagyszülők, tanárok, más osztályok diákjai stb.).

Mit tanultál?

1. Mire van szüksége a növényeknek és az állatoknak a növekedéshez és a fejlődéshez?
2. Miért fontos a növények és állatok létezése a környezet számára?

Üzenet számodra

Szeresd a növényeket és az állatokat, mert ezek táplálják majd a lelkedet és az elmédet!

PROJEKTLAP

1. Keressetek adatokat arról, hogy a világon melyek az emberi táplálkozásban leggyakrabban használt növények! Állítsatok össze róluk listát!
2. Keressetek adatokat és képeket dísznövényekről! Írjátok le és ragasszátok rá a keresési eredményeket egy papírlapra!
3. Keressetek román festőket és festményeiket az interneten! Írjátok le egy lapra a linkeket, ahol megtekinthetők!
4. Készítsetek plakátot a gyógynövények szükségességéről és fontosságáról az emberi életben!

Az állatok és a növények szükségessége

Fedezd fel!

Alkossatok ötfős csoportokat! Beszéljétek meg, milyen szerepük van a növényeknek és állatoknak az ember életében! Egy A4-es lapon készítsetek az alábbihoz hasonló táblázatot, és töltsétek ki minél több gondolattal! Használhatjátok a mellékelt képeket is.

Mire használjuk őket az életünkben:	
NÖVÉNYEK	ÁLLATOK
oxigénnel dúsítják a levegőt	*a táplálkozáshoz*

Mondd el a véleményedet!

- Vannak különbségek a növények és az emberek szükségletei között? Indokold meg!
- Szükségük van a növényeknek az emberekre a növekedéshez? Magyarázd meg!
- Gondoztál már valaha növényt? Ha igen, hogyan csináltad? Ha nem, mit gondolsz, mit kellene tenned?
- Szerinted csak olyan állatoknak kellene létezniük, amelyek hasznosak az ember számára? Magyarázd meg választásodat!

Tanuld meg!

Növények és állatok nélkül nem lehetséges az emberi élet. Bizonyos növényeket és állatokat az ember gondoz, mások vadon élnek.

A növények táplálékforrást jelentenek az ember számára, előállítják az élethez szükséges oxigént, szebbé teszik az életét, segítenek neki szerszámaik és otthonuk építésében, ihletforrást jelentenek a művészetben. A gyógynövényeket a betegségek gyógyítására használják.

A növényekhez hasonlóan az állatok biztosítják az embernek a táplálékot, és egyéb termékeket szolgáltatnak. Egyesek a munkában és a közlekedésben nyújtanak segítséget, mások megvédik, megmentik a veszélyes helyzetekből, vagy társaságot nyújtanak neki.

Az emberhez hasonlóan a növényeknek és állatoknak is tiszta környezetre van szükségük.

A szennyezett környezet a növények és az állatok pusztulását okozhatja.

Alkalmazd!

1. Dolgozzatok csoportban! Mindenki válasszon egy témát az alábbiak közül! Készítsetek plakátot szövegek és rajzok felhasználásával! Munkáitokat állítsátok ki az osztályban!

- A növények mint mindennapi táplálék
- A növények mint oxigénforrás (légzés)
- A növények mint orvosság
- A dísznövények
- A növények mint menedék (lakhely)
- A növény mint ihletforrás a művészetben

2. Dolgozzatok párban! Beszéljétek meg azokat a tevékenységeket, amelyekben az állatok az emberek segítségére vannak! Keressetek más helyzeteket is, amikor az állatok az embereket segítik!

3. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok négyfős csoportokat! Beszéljétek meg, milyen fontossága van az erdőknek az emberek számára! Mit tehetnek a gyerekek az erdők védelméért? Mutassátok be ötleteiteket osztálytársaitoknak! Válasszátok ki a legjobb megoldásokat!

4. Szerepjáték. Alkossatok háromfős csoportokat! Minden diák választ egy szerepet: növény, állat, ember. Írjatok párbeszédet, amelyből kiderül, milyen fontosságuk van az egészséges környezet szempontjából! Mutassátok be az osztálynak!

Mit tanultál?

1. Miért fontosak a növények és az állatok az emberi életben?
2. Vannak olyan növények és állatok, amelyek veszélyeztethetik az emberi életet? Magyarázd meg válaszodat!

Üzenet számodra

Aki megment egy életet, egész világot ment meg!

PROJEKTLAP

1. Készítsetek listát az étrendetekben leggyakrabban előforduló növényekről.
2. Írj egy 5-6 mondatos szöveget az állatkerti állatok életéről.
3. Készítsetek plakátot a következő témáról: *A növények, az ember oxigénforrása.*
4. Keressetek érdekességeket a növényekről és állatokról, és készítsetek szórólapot.

A növényekhez és az állatokhoz való viszonyulás

Fedezd fel!

Azonosítsd az alábbi képeken látható emberek viselkedését!
Használd a képek alatti szólistát is!

figyelem, figyelmetlenség, gondoskodás, nemtörődömség, szelídség, kegyetlenség, együttérzés, az együttérzés hiánya, bátorság, félelem, tisztelet, tiszteletlenség, szeretet, gyűlölet

***együttérzés** – mások szenvedésének megértése.

Mondd el a véleményedet!

- Mit gondolsz, az állatok és a növények hogyan szeretnék, hogy bánj velük?
- Szerinted te is hozzájárulhatsz a növények vagy állatok védelméhez? Magyarázd meg válaszodat!

Tanuld meg!

A természet egyensúlyának fenntartása érdekében az embereknek meg kell becsülniük, védeniük és tisztelniük az egész élővilágot, törődést, szeretetet és együttérzést kell tanúsítaniuk iránta.

Vannak azonban mérgező növények vagy olyan állatok, amelyek veszélyeztetik az ember életét. Ezeket ismerni és kerülni kell.

Egyes növény- és állatfajok az emberi tevékenység következtében haltak ki, míg mások kihalófélben vannak, és törvény által védettek.

Alkalmazd!

1. Olvasd el figyelmesen a szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

Hammhamm egy híres filmszínésznő kisfiáé volt. Néhány hónapos kora ellenére a kutyus már sok országban megfordult gazdáival. Kisebbik gazdája számára azonban Hammhamm csak afféle játékszer volt, akivel csak akkor játszadozott, amikor unatkozott. Gyakran magára hagyta egy szállodai szobába bezárva. Nem csoda hát, hogy egyszer, amikor a szoba ajtaja nyitva maradt, Hammhamm élt a lehetőséggel, és kiszaladt.

(F. Sahling: *Hammhamm kutyus*)

- Mit gondolsz, miért szaladt el a kutyus? Mire lett volna szüksége Hammhammnak a gazdájától?

2. Rajzold le egy lapra az alábbi vázlatot! A megadott szavakat írd a megfelelő helyre! Egészítsd ki egy rajzzal! A lapot illeszd **saját portfóliódba**!

Az emberek hozzáállása a növényekhez és állatokhoz

- Pozitív magatartásmódok
- Negatív magatartásmódok

jóság, ragaszkodás, szeretet, gondoskodás, odafigyelés, nemtörődömség, figyelmetlenség, gyűlölet, rosszindulat, bátorság, tisztelet, irigység, durvaság, szelídség, hanyagság, szánalom, együttérzés, nagylelkűség.

3. Dolgozzatok párban! Képzeld el, hogy tanúja vagy az adott helyzeteknek! Mit kellene tenned? Beszéld meg egy társaddal, és érveljetek a választásotok mellett!

- *Mész az utcán. Egy kutya elszabadul a pórázról, és megtámad egy járókelőt.*
- *A családod és egy másik család piknikezni megy egy erdőbe. A csoport egyik tagja az ételmaradékot és műanyag edényeket eldobálja az erdőben!*
- *A parkban sétálva egy sérült fecskére bukkansz.*

Mit tanultál?

Egészítsd ki a ***táblázatot*** a mai leckében tanultak alapján.

Ma a (…) tanultam.	*Nem értek egyet azzal, hogy (…)*
Védeni fogom a (…), mert (…).	*Azt szeretném, ha minden ember (…).*

Üzenet számodra

A természet az otthonod, és a természetben otthon vagy.

PROJEKTLAP

Készítsetek anyagokat a *Nekünk is számít!* kampányhoz!

1-es és 2-es csoport
Készítsetek plakátokat, amelyek az állatok védelemére buzdítják az embereket!

3-as és 4-es csoport
Készítsetek a növények védelmére felszólító szórólapokat!

Szavak nélküli barátok

Fedezd fel!

Dolgozzatok csoportban! Alakítsatok két csoportot, mindegyik oldja meg az egyik feladatsort!

A. Olvasd el! • Gondolkodj el! • Beszéld meg!

Egy kísérőkutya gazdája egy interjúban elmesélte, hogy éppen négyéves fiával sétált, amikor egy figyelmetlen sofőr áthajtott a piros közlekedési lámpán. A négylábúnak az utolsó pillanatban sikerült megmentenie a gyermek életét, de elütötte az autó. A baleset szemtanúi közül néhányan odaszaladtak elsősegélyt nyújtani a földre esett kisfiúnak. Egész idő alatt, amíg a gyerek az anyukája karjába került, a megsérült kutya a kisfiú mellett ült. Ezután a család sietett a hűséges állatot mihamarabb az állatklinikára vinni.

- Milyen tulajdonságokat bizonyít viselkedésével a kutya? És a család a kutyával szemben?

B. Figyeld meg! • Gondolkodj el! • Beszéld meg!

- Mit gondolsz, milyen szerepet játszanak a képeken látható állatok a mellettük lévő emberek életében?

Mondd el a véleményedet!

- Szerinted kialakul az állatok és gazdáik között kölcsönös, szeretetteljes kapcsolat és kötődés?
- Ismersz a fentiekben bemutatott helyzethez hasonlóakat? Meséld el!
- A növények és az ember között is kialakulhatnak ilyen kapcsolatok? Magyarázd meg válaszod!

Tanuld meg!

Az embernek vigyáznia és védenie kell a növényeket és állatokat, mert életének részei.

A természet iránti tisztelet és megbecsülés jeleként minden évben megünnepeljük:

- *Az erdők nemzetközi napját – március 21.*
- *A Föld világnapját – április 22.*
- *A növények világnapját – május 18.*
- *Az állatok világnapját – október 4.*

Alkalmazd!

1. Nézd meg a képeket! Válaszolj a kérdésekre!

- Mi történik a képeken látható állatokkal?
- Mit tehetnek az emberek azért, hogy jobbá tegyék a házi- és a vadállatok életét? Mutasd be társaidnak az általad javasolt megoldásokat!

2. Készíts **portfóliólapot** a következő témák egyikéről: *Egy gyerek és egy növény; Egy gyerek és egy állat*. Használj szövegeket és rajzokat! Munkádat mutasd be az osztálynak!

3. **Dolgozzatok párban!** Érveljetek az alábbi állítás **MELLETT** vagy **ELLEN!**

A növények és az állatok úgy adnak, hogy nem várnak jutalmat.

- Hasonlítsátok össze érveiteket a társaitokéval!

4. Alkossatok hat csoportot! Kockadobással sorsoljátok ki mindegyik csoport feladatát! A végén az elkészült munkákat állítsátok ki az osztályban! Mondjatok véleményt társaitok munkáiról **képtárlátogatás** révén!

- **Mutass** be egy, az ember számára fontos növényt vagy állatot!
- **Hasonlítsd össze** az állatok gondozását a növények gondozásával!
- **Elemezd** a következő állítást: Az emberre veszélyes növényeket és állatokat el kell pusztítani!
- Egy 5-6 állítást tartalmazó szövegben **magyarázd meg,** hogyan befolyásolhatják az ember életét a növények vagy az állatok!
- **Alkalmazd:** készíts kollázst, amelyben növényekről vagy állatokról gondoskodó emberi tevékenységeket mutatsz be!
- **Alkoss** találós kérdéseket növényekről és állatokról!

Mit tanultál?

1. Milyen lenne az emberi élet növények és állatok nélkül?

1. Milyen napok vannak kijelölve a naptárban a növények és az állatok számára?

Üzenet számodra

Élj összhangban a természettel, és boldog leszel!

PROJEKTLAP

A4-es lapokra készítsetek kollázsokat!

1. Keressetek cikkeket és képeket (újságokban, folyóiratokban, az interneten), amelyek az emberek pozitív cselekedetét mutatják be a növényekkel szemben!
2. Készítsetek kollázst a kedvenc állataitokról (saját alkotások, rajzok, fényképek, közmondások, jelképek)!
3. Keressetek olyan újságcikkeket és képeket, amelyek azt mutatják be, hogy mit tesznek az emberek az állatok életének jobbá tételéért!
4. Készítsetek kollázst a kedvenc növényeitekről (saját alkotások, rajzok, fotók, információk, közmondások, jelképek)!

ÖSSZEFOGLALÁS

1. Egészítsd ki az állításokat a füzetedben!

- A növényeknek és az állatoknak (...) az élethez.
- Az (...) mellett az állatok és a növények a (...) részét képezik.
- Bizonyos (...) és (...) fajok az emberi tevékenység következtében kipusztultak, míg másokat a kihalás fenyeget. Ezeket a (...) (...) .

2. Csoportos tevékenység

Játékos verseny: **ÍGY IGEN/ÍGY NEM**

Alkossatok öt csoportot! A csoport tagjai nem beszélhetnek egymással. Csak a tekintetükkel kommunikálhatnak. Amikor a tanár felolvassa az állításokat, a diákok felemelik: a pozitív cselekvésre, az **IGEN**-re az egyik kezüket; a **NEM**-re mindkét kezüket. A *helyes válasz 10*, a *helytelen válasz 0 pont*ot ér.

a) Dávid meg a családja szemétgyűjtési akcióban vesz részt a falujukhoz közeli erdőben.

b) Egy község polgármestere úgy döntött, hogy kukákat helyez ki a településen a szemét újrahasznosítására.

c) Egy falusi megütötte a lovát, mert az nem tudta húzni a fával megrakott szekerét.

d) Daria családja úgy döntött, hogy örökbe fogad egy kutyát a gazdátlan kutyáknak fenntartott menhelyről.

e) Apukám ma vaddisznóvadászatra megy, mert most van a törvényes vadászidény.

f) Egy hegyvidéki falu háztartásainak állataira rendszeresen rátámadó medvét megölte az egyik helyi lakos.

3. Dolgozzatok párban! Képzeljétek el, hogy a növények és állatok levelet küldenek az embereknek! Mi állna benne? Írj egy ilyen levelet a nevükben, és olvasd fel az osztály előtt!

4. Figyeld meg a képeket, és válaszolj a kérdésekre!

- Láttál már otthonod közelében vagy kirándulások alkalmával ilyen képeket? Mesélj róla!
- Mi történt az erdővel?
- Milyen következményekkel járhat a tömeges fakivágás?

5. Olvasd el a szöveget, és oldd meg a feladatokat!

A Konstanca megyei Peștera község faültetési akció helyszíne volt. A sűrű köd ellenére 1,5 hektár területen 7500 akácpalántát ültettek. A tavaly áradások sújtották a települést, és az idén kisebb földcsuszamlások voltak a környező dombok lejtőin.

- Ismersz-e hasonló helyzeteket? Vettél már részt faültetési akcióban? Meséld el!

6. Írd ki a képek betűjeleit, amelyek az emberek helyes hozzáállását mutatják a környezetvédelemhez!

a.

b.

c.

d.

e.

f.

7. Írj egy 5-7 mondatos szöveget a 6. feladatban szereplő, környezetvédő magatartásformákat bemutató képek és az alábbi állítás alapján! Keress egy megfelelő címet! *Környezetünk épsége a mi felelősségünk.*

Portfólió

Ellenőrizzétek a tanegység során a portfólióba készült anyagokat! Minden diáknak az alábbiakra kell törekednie:

- hogy a tanegység során javasolt összes darabot megszerezze;
- hogy minden esetben teljesüljön a követelmény;
- hogy szükség esetén kiegészítse/javítsa a portfóliólapokat.

Projekt

Mutassátok be a tanegység során elkészített anyagokat! Az alábbi kérdések felhasználásával beszéljétek meg a projektet!

- Megfelelnek a követelményeknek?
- Melyik feladat tetszett a legjobban?
- Mi okozta a legtöbb nehézséget?
- Mit tehettél volna másként?

ÉRTÉKELÉS

Olvasd el figyelmesen a követelményeket, majd oldd meg őket a *4. tanegységben* tanultak alapján!

1. Jelöld **I**-vel az igaz, **H**-val pedig a hamis állításokat a füzetedben!

a) Az embernek szüksége van növényekre és állatokra.
b) A növények és az állatok nem tartják fenn az egyensúlyt a természetben.
c) Az erdő elősegíti a levegő oxigénellátását.
d) A gyógynövények segítenek az ember egészségének a megőrzésében.
e) A veszélyes vadállatoknak nincs joguk az élethez.
f) A fák ültetésével szennyezzük a levegőt.

2. Keress a mezőben négy, az állatokkal és növényekkel szembeni pozitív viselkedési formát!

Ű	M	G	A	U	T	E	I	H	J	K	V
G	O	N	D	O	S	K	O	D	Á	S	N
S	A	D	F	T	H	J	M	B	V	X	É
B	E	F	O	L	Y	Á	S	O	L	N	I
Ő	L	Ő	Á	Ű	J	C	Ó	K	F	G	Ü
É	T	I	S	Z	T	E	L	E	T	H	Ő
R	F	G	Y	N	Z	Ő	K	R	I	U	M
Y	H	Ó	V	A	T	O	S	Ű	F	D	Ü

3. Rajzolj az alábbihoz hasonló ábrát a füzetedbe!
Egészítsd ki az állatok és növények védelmével kapcsolatos négy állítással!

ELLENŐRIZD ÉS ÉRTÉKELD!

Értékeld, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután az osztályban megbeszélitek a helyes megoldást a tanárral!

	Elégséges	Jó	Jeles
1	2 helyesen megjelölt állítás	3-4 helyesen megjelölt állítás	5-6 helyesen megjelölt állítás
2	2 pozitív viszonyulás	3 pozitív viszonyulás	4 pozitív viszonyulás
3	2 helyes kijelentés	3 helyes kijelentés	4 helyes kijelentés

Ne feledd el kitölteni a 80. oldalon található *fejlődésértékelő lapot* az ebben a tanegységben végzett tevékenységedről! Elemezd, hogy mi változott az előző értékelőlapokhoz képest!

5. TANEGYSÉG
A TÖBBI EMBERHEZ VALÓ VISZONYUNK

5

1. A család
2. A baráti csoport
3. A játszócsoport
4. A tanulói csoport
5. A kis csoportok szabályai

✓ **Mit fogsz megtudni?**
Tudnivalókat a kis csoportokról, amelyeknek részei vagyunk (család, baráti csoportok, játszó– és tanulói csoportok), és az őket alkotó emberek egymáshoz való viszonyáról, azokról a szabályokról, amelyeket a csoportokon belül tiszteletben tartunk, és arról, hogy milyen jogaink és kötelességeink vannak.

✓ **Hogyan fogsz dolgozni?**
Egyedül, párban és kis csoportokban vagy közösen az osztállyal.

✓ **Miért fontos megismerned a csoportokat, amelyekhez tartozol?**
Mert mindig valamilyen csoport része vagy, és fontos tudnod, hogyan viselkedj, és hogyan viszonyulj másokhoz.

✓ **Hogyan fogod bemutatni a tanultakat?**
Válaszolsz a kérdésekre, elmondod a véleményedet, dolgozol a tanegység projektjén.

PROJEKT
Én a többiek között

- Minden leckénél oldd meg a Projektlapban található feladatokat!
- Tetszésed szerint rendezd el az elkészített anyagokat, majd mutasd be osztálytársaidnak!
- Menet közben megbeszélheted osztálytársaiddal, hogy mi a feladat.

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK: 1.3., 2.3., 3.1., 3.2., 3.3.

A család

Fedezd fel!

Olvasd el figyelmesen az alábbi szövegrészleteket, és a megadott kérdések alapján beszéld meg az osztálytársaiddal!

És én vidám voltam, mint a napsugaras idő, szertelen* és gyermekes, mint a pajkos szellő.

És bűbájoló anyám olykor mosolyogva mondta nekem, amikor a kiadós eső után a felhők közül előbukkant a nap: „Menj ki, te szőkehajú gyermek, és nevess a napra, hátha megjavul az idő”; és az idő kiderült a nevetésemre.

Tudta, vetted észre, a nap tudta, kivel van dolga, mert anyám fiacskája voltam...

(Ion Creangă: *Gyermekkorom emlékei*)

**szertelen* – féktelen, zabolátlan.

– Nagyapó – szólalt meg a kislány –, miért repülnek a madarak?

– Mert szárnyuk van – felelt az öregember, és szeme sarkából a lányra pillantott.

– És a kacsáknak nincsen szárnyuk? Miért nem repülnek?

– De repülnek – mondta a fiú –, csak alacsonyan.

Az öregember az egyik kezével átölelte a kislányt, a másikkal meg a kisfiút.

– Ó, tata szeme fényei!

Az öreg elmosolyodott a bajsza alatt, és olyan szeretettel nézett rájuk, tekintete csupa csillogás és áldás volt.

(Barbu Ștefănescu Delavrancea: *Nagyapó*)

- Milyen személyekről szólnak a szövegrészletek?
- Milyen érzések fűzik egymáshoz a szövegekben szereplő személyeket?
- Kik a legfontosabb emberek egy gyermek számára?

Mondd el a véleményedet!

- Szerinted egy ember tud egyedül élni? Indokold meg válaszodat!
- Tudnál élni a családod nélkül?
- Mit jelentenek számodra a szüleid? És a nagyszüleid?
- Mit érzel a családod többi tagja iránt?
- Szerinted miért fontos a család egy gyermek számára?
- Kinek vannak jogai a családodban? És kötelességei (felelősségei)?

Tanuld meg!

Az ember nem élhet egyedül, elszigetelten. Ez az oka annak, hogy az emberek egész életük során különböző **csoportokhoz** tartoznak, családhoz, játszócsoporthoz, tanulói csoporthoz stb. A csoport tagjainak közösek az érdekeik.

Az első csoport, amelyhez egy ember tartozik, a **család**. Itt a gyermek megtanul beszélni, járni, vigyázni magára, másokkal viselkedni. Az egyes családtagok között szereteten/szerelmen, tiszteleten, bizalmon, kölcsönös támogatáson, együttműködésen stb. alapuló kapcsolatok vannak.

A családtagoknak *jogaik* és *kötelességeik* vannak.

Alkalmazd!

1. Dolgozzatok párban! Melyek a családod kedvenc közös tevékenységei? Vannak különbségek a két család között? Miért? Beszéljétek meg egymás között, majd töltsétek ki a Venn-diagramot!

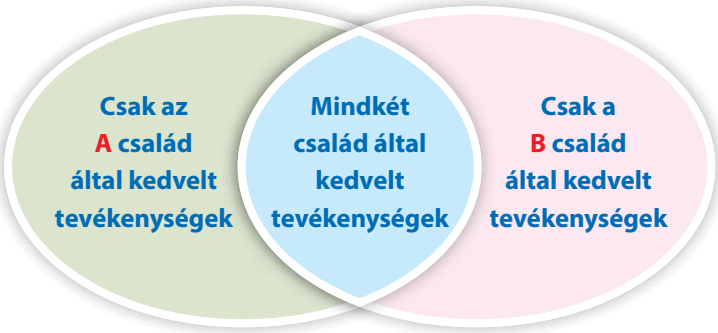

2. Írd le a füzetbe az alábbi szavak magyarázatát:

nagyapa, nagymama, nagynéni, nagybácsi, unokatestvér, dédszülők.

Hány tagját ismered a családodnak? Készíts táblázatot egy papírlapon a neveikkel, és nevezd meg a rokonsági fokot (anya, testvér, nagybácsi, nagymama stb.)! Kiegészítheted rajzokkal vagy fényképekkel. Tedd a lapot a **saját portfóliódba**!

3. Az Egyesült Nemzetek Szervezete által jóváhagyott Gyermekvédelmi Egyezmény 18. cikke kimondja, hogy *Elsősorban a szülők dolga, hogy gondoskodjanak a gyerekükről és felneveljék őt.*

- Mik a szülők kötelességei? És a gyerekeké?
- Írd le a füzetedbe ezeket a kötelességeket két oszlopba!

4. Szerepjáték. Kis csoportokat alkotva képzeljetek el különböző helyzeteket, amelyek egy családban előfordulhatnak! Hogyan oldódnak meg? Beszéljétek meg, majd mutassátok be a megoldásokat a társaitoknak egy rövid jelenetben!

Példa: Veszekszem a nővéremmel.
Mit tesz anya?

Mit tanultál?

1. Miért fontosak a csoportok egy ember számára?
2. Milyen kapcsolatok jönnek létre a családtagok között?

Üzenet számodra

A család olyan kötél, amelynek csomói soha nem bomlanak ki.

PROJEKTLAP

Készítsétek el a *Családjaink könyvét*! Egy papírlapra minden diák elkészíti a Családom portréját, ami a következőket tartalmazza: a családtagokat, miért fontos mindegyikük, és hogy miért fontosak számukra az egyes személyek. A lapokat fűzzétek össze egy osztálykönyvbe! Készítsetek megfelelő könyvborítót!

A baráti csoport

Fedezd fel!

- Nézd meg, majd írd le a képeket!

- Miben hasonlítanak a képeken látható embercsoportok?
- Mi készteti ezeket az embereket, hogy együtt legyenek?

A gyermekeknek joguk van ahhoz, hogy más gyerekekkel találkozzanak, barátkozzanak. Joguk van arra is, hogy együtt klubot vagy szervezetet alapítsanak, vagy akár csatlakozzanak egyhez, addig, amíg ez nem árt másoknak.

(Az *Egyesült Nemzetek Szervezete által jóváhagyott Gyermekvédelmi Egyezmény* 15. cikke)

Mondd el a véleményedet!

- Ha barátságról van szó, másképpen kell viselkedniük a lányoknak és a fiúknak?
- Meddig tart egy barátság? Kitől függ a tartóssága? Indokold meg!
- Mit érzel a barátaid iránt?
- Hogyan választod meg a barátaidat?
- Miért van szükséged barátokra?
- Miből tudod, hogy valaki a barátod?
- Milyen jogaid és kötelességeid vannak egy baráti csoportban?

Tanuld meg!

A **baráti csoport** olyan emberekből áll, akiknek közösek a szenvedélyeik, hajlamaik és az érdeklődési körük. A **baráti viszony** e személyek között a tisztelet, a bizalom, az őszinteség, a kölcsönös segítség, a megértés és az elfogadás alapján jön létre.

A barátok között szeretet, megbecsülés, együttérzés stb. érzése alakul ki.

A családtól eltérően, amelyet nem választhatunk meg, a barátainkat mi választjuk meg.

Vigyáznod kell, hogy milyen barátokat szerzel!

Alkalmazd!

1. Gondolkodj el a barátaiddal való kapcsolataidon! Mondd el az osztálytársaknak, hogyan érzed magad, amikor velük vagy!

öröm | elragadtatás | vidámság | hála | bizalom

2. Gondolj három olyan helyzetre, amikor segíthetsz a barátaidnak! Milyen érzés? Mit tehetsz még a helyzet megoldása érdekében? Tölts ki egy vázlatot a füzetedben az alábbi minta alapján:

A felajánlott segítség	Hogyan érzem magam?	Mit tehetnék még?
Segítek a barátomnak, amikor megsérül.	Hasznosnak érzem magam.	Ha komoly a helyzet, hívok egy felnőttet.

3. Gondolj a baráti társaságodra! A füzetedben tölts ki egy hasonló táblázatot!

A csoport játékai	
A kedvenc könyv	
A csoport által művelt sporttevékenység	
Kedvenc zeneműfaj	
Kedvenc műsorok	
Beszédtémák	
Közös szenvedélyek	
Együtt töltött események	

4. Töltsd ki a füzetedben a négyszögeket, annak alapján, amit a leckéről megbeszéltetek!

A jogaim a baráti csoportban	Szabályok a baráti csoportban
Kötelezettségeim a baráti csoportban	Szerintem a barátok azt értékelik bennem, hogy: ... .

SZEREPJÁTÉK

Megismerkedsz egy gyerekkel. Szeretnél a barátja lenni.

- Hogyan jársz el?
- Hogyan fogadják a barátaid?

Mit tanultál?

1. Mit értünk jó barát alatt?

2. Melyik szabályt tartod a legfontosabbnak a baráti társaságban?

PROJEKTLAP

A legjobb barátom arcképe.

Írj egy szöveget, amiben leírod őt, majd egészítsd ki egy rajzzal vagy fényképekkel!

Üzenet számodra

Az igazi barát az, aki a legjobbat tanácsolja neked, nem pedig az, aki minden bolondságodat dicséri.

A játszócsoport

Fedezd fel!

Dolgozzatok csoportban!
Alkossatok négyes csoportokat! Adjatok válaszokat az ötletfán szereplő kérdésekre! Tegyetek fel még több hasonló kérdést, hogy minél többet megtudjatok a játékról és a játékokról! Hasonlítsátok össze társaitok munkájával!

Mondd el a véleményedet!

- Fontos tevékenység a játék az életedben? Érvelj!
- Egyedül vagy mással játszol szívesebben? Magyarázd meg a válaszodat!
- Mi a kedvenc játékod? Miért?
- Szerinted szükség van a játékszabályokra? Magyarázd meg a válaszodat!
- Mit gondolsz, a szüleid is részt vehetnek a játékaidban?

Tanuld meg!

A **játszótársak csoportja** hasonló korú gyermekekből állhat, akiknek közösek a hajlamaik és az érdeklődési területeik. A testvérek, kortársak, barátok, szomszédok stb. is részei lehetnek az ilyen típusú csoportoknak.

A játék minden résztvevőjének ismernie és követnie kell a **játékszabály**okat.

Ahhoz, hogy a játék gördülékeny legyen, a kapcsolatoknak a **tiszteleten**, az **együttműködés**en, a **kölcsönös segítségnyújtás**on, a **versengés**en stb. kell alapulniuk.

Alkalmazd!

1. Dolgozzatok párban! Beszélgessetek az alábbi szövegből kiindulva!

> Minden gyermeknek joga van a pihenéshez és a szabad idő eltöltéséhez, a korának megfelelő játékhoz és szórakoztató tevékenységekhez. (*Gyermekjogi Egyezmény* 31. cikke)

Osszátok meg gondolataitokat a többiekkel!

2. Ábrázold rajzban az 1. feladatban szereplő cikket egy A4-es lapra! Illeszd a lapot **saját portfóliódba**!

3. Dolgozzatok párban! Fogalmazzatok meg **ÉRVEKET** vagy **ELLENÉRVEKET** az alábbi állítások mindegyikére!

- *Tiszteletben tartom a játékszabályokat.*
- *Segítek a többieknek.*
- *Kerülöm a konfliktusokat.*
- *Érvényesítem saját álláspontomat.*
- *Egyetértek mások javaslataival.*
- *Mindig győztes akarok lenni.*
- *Elhagyom a csoportot, ha valami nem tetszik.*
- *Ha nem én vezetem a játékot, akkor nem is játszom.*

4. Olvasd el figyelmesen a megadott helyzeteket! Minden esetben írd le, hogy mit tennél! Indokold meg tetteidet!

- *Egy új tag szeretne csatlakozni a játszócsoportodhoz.*
- *Játék közben az egyik csapattársad megsérül.*
- *A csoport egyik tagja nem tartja be a szabályokat.*
- *Egyik szomszédod meghív egy olyan játékra, amelyről semmit sem tudsz.*

5. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok 4-5 fős csoportokat! Találjatok ki egy játékot, határozzátok meg a játék szabályait, a helyszínét, a résztvevők számát, a szükséges anyagokat stb! Találjatok ki egy nevet a játéknak! Mutassátok be az osztálytársaknak!

Mit tanultál?

1. Mit kell tenned egy játszócsoportban?
2. Milyen kapcsolatok alakulnak ki a játszócsoport tagjai között?

Üzenet számodra

Ne mondj le a gyermekkori vidám játékról, mert ez a tudás kezdete!

PROJEKTLAP

Kérdezd meg a szüleidet vagy nagyszüleidet arról, hogy milyen játékokat játszottak gyerekkorukban, és milyen szabályok szerint! Írd le egy papírlapra azt a két játékot, amelyet a legérdekesebbnek találtál! Készítsetek osztály szinten egy játékgyűjteményt, amely régi játékokat és az 5. feladatban szereplő játékokat is tartalmazza!

A tanulói csoport

Fedezd fel!

Figyeld meg, majd írd le a képeket!

- Hol vannak a képeken látható emberek?
- Milyen tevékenységet folytatnak?

Mondd el a véleményedet!

- Szívesen jössz iskolába? Magyarázd meg válaszodat!
- Miért járnak iskolába a gyermekek?
- Hogyan érzed magad az osztályodban? Magyarázd meg a válaszodat!
- Mit gondolsz, mit kellene javítani az osztályodban vagy az osztályodat alkotó csoportban?

Tanuld meg!

A **tanulói csoport** hasonló korú gyermekekből áll, akiknek közös céljaik és érdeklődési körük van.

Egy osztály **tanulói** ilyen csoportot alkotnak. Más tanulási csoportok is kialakíthatók a gyermekek **képességei** alapján (számítógépes osztályok, nyelvi osztályok, művészeti osztályok stb.).

A csoport tagjai között **együttműködés**, **barátság**, **versengés** alakul ki, olykor pedig **elutasítás** és **nézeteltérés** jellemzi a kapcsolatokat.

Alkalmazd!

1. Dolgozzatok párban! Beszélgessetek az osztályközösségetekről a megadott kérdések alapján!

- *Milyen osztálytevékenységekben veszel részt szívesen?*
- *Milyen egyéb tevékenységeket végeznél szívesen az osztálytársaiddal?*

2. a) Gondold át, hogy szerinted mit jelent jó osztálytársnak lenni! Írd fel öntapadós cetlikre a jó osztálytárs jellemzőit, minden cetlire egy-egy jellemzőt!

b) Készítsetek grafikont a jellemzőkről a táblán a cetlik alapján! Melyik az a három tulajdonság, amelyet az osztály diákjai a legtöbbször jelöltek meg?

3. A megadott helyzetek mindegyikénél válaszd ki azt a magatartást, amely téged vagy az osztályodat jellemzi!

A harmadik osztály elején két másik diák jött az osztályodba: egy fiú meg egy lány.

A fiú török, a lány pedig kínai nemzetiségű. Ők lesznek az osztálytársaid.

- Mit teszel?

a) Megvárod, hogy a többi osztálytársad hogyan viselkedik, és te is ugyanúgy teszel.
b) Segítesz nekik beilleszkedni a csoportba.
c) Nem veszel róluk tudomást, mert nem ugyanolyan nemzetiségűek, mint te.

Iskolátokban megrendezik „A természet barátai” versenyt, amelyen az iskola minden osztálya részt vehet. A részvételhez plakátot kell készítenetek.

- Ki fogja eldönteni, hogy milyen lesz a végtermék, és kinek milyen felelőssége van?

a) a tanár;
b) az osztály legjobb tanulói;
c) minden diák közösen, miután megtárgyalták az osztályban.

- Vitassátok meg a választásotokat az osztálycsoportban!

Mit tanultál?

1. Milyen kapcsolatok jönnek létre a tanulói csoport tagjai között?
2. Ki határozza meg a diákok viselkedésének szabályait az osztályteremben?

Üzenet számodra

Az elme ereje a tanulás nyomán jön létre.

PROJEKTLAP

Írj le egy fontos eseményt, amelyen közösen vettél részt az osztálytársakkal!

A kis csoportok szabályai

Fedezd fel!

Már van egy nagyon jó barátod, akivel szívesen játszol, de közben egy másik gyerekkel is összebarátkozol. Az első barátod nem ért egyet veled. Azt szeretné, ha csak ketten lennétek, és nem osztoznátok a játékaitokban és a játékszerekben senkivel.

Különböző játékokat játszotok. A baráti társaságodban van valaki, aki mindig nyer, te pedig mindig veszítesz. Dühös leszel, és nem akarsz tovább játszani.

A szünetben az iskola udvarán játszottatok. Miközben a játékra figyeltél, a barátod véletlenül eltalált a labdával.

- **Dolgozzatok csoportban!** Írj egy listát a fenti helyzetek lehetséges megoldásairól!
- Milyen szabályokat kellene követni a megoldásukhoz?

Mondd el a véleményedet!

- Tapasztaltad már a fent leírt helyzetek valamelyikét? Hogyan oldódott meg?
- Milyen szabályokat követnek a családodban? Mi a helyzet a baráti körödben?
- Mit gondolsz, milyen lenne a világ, ha az emberek betartanák a szabályokat, és higgadtan, bölcsen oldanák meg a gondokat?

Tanuld meg!

A csoporton belüli harmonikusabb kapcsolatok érdekében bizonyos **szabályok**at kell felállítani. Ezeket a csoportban mindenki megvitatja, majd elfogadja és tiszteletben tartja. A szabályok hiánya nézeteltéréseket vagy félreértéseket okozhat.

A csoportban mindenkinek ügyelnie kell a szabályok betartására, és ha kellemetlen helyzetek adódnak, beszélniük kell egymással, hogy megfelelő megoldásokat találjanak.

Egy csoporton belül mindenkinek ugyanazok a jogai. Minden **jog** azonban **kötelezettségek**kel is jár.

Alkalmazd!

1. Mondj példákat olyan problémákra/nehézségekre, amelyekkel azokban a csoportokban szembesültél, amelyekben részt veszel, illetve arra, hogy milyen megoldásokat találtál megoldásukra!

2. Írd fel egy papírlapra, hogy az alábbiakban felsorolt helyzetekben milyen szabályokat kell követni! Tedd a lapot s**aját portfólió**dba!

Egy buliban

A festészeti körön

A játszótéren

3. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok 4-5 kis csoportot, és beszéljétek meg az osztályban követendő szabályokat! Válasszátok ki közösen azt a kettőt, amelyet a legfontosabbnak tartotok! Mutassátok be őket az osztálytársaknak! Szavazzatok és állítsatok össze osztályra vonatkozó 8-10 pontból álló szabályrendszert!

4. Dolgozzatok közösen! Készítsétek el egy lapon az osztály szabályzatát, amelynek a következő a szerkezete:

Az osztály szabályai			
JOGOK	KÖTELESSÉGEK	JUTALMAK	BÜNTETÉSEK*

**büntetés* – a szabályok be nem tartásának következménye/büntetése.

- Tárgyaljátok meg osztályszinten, hogy mit írtok az egyes oszlopokba!

5. Vannak-e különleges szabályok a járványhelyzetekre azokban a csoportokban, amelyekhez tartozol? Mondj néhány példát! Miért kell betartanunk őket? Milyen következményei vannak annak, ha nem tartjuk tiszteletben őket?

Mit tanultál?

1. Miért kell betartani a szabályokat egy csoportban?

2. Milyen jogaid és kötelességeid vannak azokban a csoportokban, amelyekhez tartozol?

Üzenet számodra

A szabályok azért vannak, hogy betartsák őket!

PROJEKTLAP

Rajzolj vagy írj egy jogodról és egy kötelességedről, amely egy olyan csoportban érvényes, amelyhez tartozol!

ÖSSZEFOGLALÁS

1. Egészítsd ki a megadott állítást minden csoport esetében, amelyhez tartozol!

A családban/a ... *csoportban, én* ... , ...

- Figyeld meg a társaid kijelentéseit is! Melyikük mit választott, és mire utalt?

2. Tölts ki a füzetedben egy, az alábbihoz hasonló táblázatot!

	Család	Játszótársak csoportja	Baráti csoport	Tanulói csoport
A számomra legkönnyebben követhető szabály				
A számomra legnehezebben követhető szabály				

- Beszéljétek meg a választásaitokat az osztályban!

3. Olvasd el figyelmesen az alábbi történetet, és beszéld meg az mondanivalóját a társaiddal!

Élt nagyon régen Görögországban egy híres bölcs, akit Szókratésznak hívtak.

Egy napon Szókratész egy ismerősével találkozott, aki az üdvözlés után így szólt: „Tudod, hogy mit hallottam nemrég egyik barátodról?”

„Várj egy percet! – mondta Szókratész. – Mielőtt elmondanád, amit hallottál a barátomról, hasznos dolog rászánni egypár pillanatot, hogy megszűrd a szavaidat. Az első szűrő az Igazság. Teljes mértékben megbizonyosodtál arról, hogy amit mondani szeretnél, az igaz?”

Az ismerőse így felelt: „Valójában csak hallottam valakitől és...”

„Rendben – mondta Szókratész. – Tehát nem vagy benne biztos, hogy igaz-e, vagy sem. Akkor nézzük meg a másodikat, vagyis a Jóságot. Valami jó dolgot szeretnél mondani a barátomról?”

„Nem, épp ellenkezőleg...”

„Tehát valami rosszat szeretnél mondani róla, de nem vagy benne teljesen biztos, hogy igaz-e. Ennek ellenére még átmehetsz a teszten, mert van még egy harmadik dolog: a Hasznosság. Hasznos számomra az, amit mondani szeretnél a barátomról?”

„Nem, nem igazán...”

Szókratész ekkor így szólt: „Ha az, amit mondani szeretnél, se nem biztos, hogy igaz, se nem jó dolog, és még nem is hasznos, akkor miért mondanád el egyáltalán?"

- Követed-e az Igazságot, a Jót és a Hasznosat azokban a csoportokban, amelyekhez tartozol? Magyarázd meg, és adj példákat!
- Mondj el vagy írj le legalább három hasonlóságot és három különbséget aközött, ahogyan otthon a családoddal és az iskolában a társaiddal viselkedsz!

4. Képzeld el, hogy te és a társaid néhány terméken dolgoztok az osztályotok számára! Sajnos azonban a következő helyzetek adódtak:

1. A társak nem értenek egyet azzal, ahogyan a munkacsoportokra való felosztás történt.

2. Vannak csoporttársak, akik ugyanazt a terméket szeretnék elkészíteni.

3. Egyesek hanyagul dolgoznak, különösen ha körvonal mentén való kivágásról, festésről, összeszerelésről stb. van szó.

4. Egyes munkatársak gyorsabb, mások lassúbb tempóban dolgoznak.

- Alkossatok négy csoportot! Minden csoportnak az a feladata, hogy a fent megfogalmazott gondok mindegyikére legalább két megoldást találjon. Írjátok le a megoldásokat egy üres papírra!
- Nevezzetek ki egy felelőst, aki a megoldások listájával a helyén marad! A csoport többi tagja meglátogatja a többi csoportot, hogy más megoldásokat találjon.
- Az újonnan megismert megoldásokkal visszatértek a csoportjaitokhoz, majd befejezitek az ötletelést! Csak a legjobb megoldásokat kell megtartani, amelyek megelőzhetik az osztályban felmerülő nézeteltérések kialakulását.

5. Írj ötsorost az *osztály* szóból kiindulva! Ha nem emlékszel az ötsörös felépítésére, lapozz a 11. oldalon található tudnivalókhoz!

Portfólió

Ellenőrizzétek a tanegység során a portfólióba készült anyagokat! Minden diáknak az alábbiakra kell törekednie:
- hogy a tanegység során javasolt összes darabot megszerezze;
- hogy minden esetben teljesüljön a követelmény;
- hogy szükség esetén kiegészítse/javítsa a portfólió-lapokat.

Projekt

Mutassátok be a tanegység során elkészített anyagokat! Az alábbi kérdések felhasználásával beszéljétek meg a projektet!
- Megfelelnek a követelményeknek?
- Melyik feladat tetszett a legjobban?
- Mi okozta a legtöbb nehézséget?
- Mit tehettél volna másként?

ÉRTÉKELÉS

Olvasd el figyelmesen a követelményeket, majd oldd meg az *5. Tanegységben* tanultak alapján!

1. Párosítsd az egyes képeket a megfelelő címkével!

a. a család **b.** tanulói csoport **c.** játszócsoport **d.** baráti csoport

Példa: B és d

2. Töltsd ki az üresen hagyott helyeket a zárójelben megadott szavakkal!

Minden ember tagja legalább egy (...). Szükség van bizonyos (...) kialakítására annak érdekében, hogy egy csoporton belül a lehető legharmonikusabbak legyenek a kapcsolatok.

Azok a csoportok, amelyekhez te is csatlakozhatsz, a következők: (...), (...), (...), (...).

Egy csoportban minden tagnak (...) és (...) is vannak.

A csoportokon belüli (...) lehet tiszteletteljes, egymást támogató, együttműködő, versengő.

(jogok, kötelességek, kapcsolat, csoport, szabályok, játszótársak csoportja, család, tanulói csoport, baráti csoport)

3. Egészítsd ki az alábbi táblázatot 3 joggal és 3 kötelezettséggel, ami az iskolában érvényes rád!

Jogok	Kötelességek

ÖNÉRTÉKELÉS

Értékeld, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután az osztályban megbeszéltétek a tanárral a helyes megoldást!

	Elégséges	Jó	Jeles
1	1 helyes társítás	2 helyes társítás	3 helyes társítás
2	3 helyesen elhelyezett szó	4-6 helyesen elhelyezett szó	helyesen elhelyezett szó
3	2 helyes példa	3-4 helyes példa	helyes példa

Ne feledd el kitölteni a 80. oldalon található *fejlődésértékelő lapot* az ebben a tanegységben végzett tevékenységedről! Elemezd, hogy mi változott az előző értékelőlapokhoz képest!

ÉV VÉGI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Egészítsd ki a mondatokat a füzetben!

- *Személy vagyok, mert* (...) .
- *Vigyázok a dolgaimra, mert* (...) .
- *Szeretem, ha vannak barátaim, mert* (...) .
- *Az összes állat közül a/az* (...) *szeretem a legjobban, mert* (...) .
- *Azt hiszem, védenem kell a természetet, mert* (...) .

2. Dolgozzatok csoportban!

Rajzoljátok le a rejtvényt a füzetbe, majd egymásnak tanácsot adva töltsétek ki!

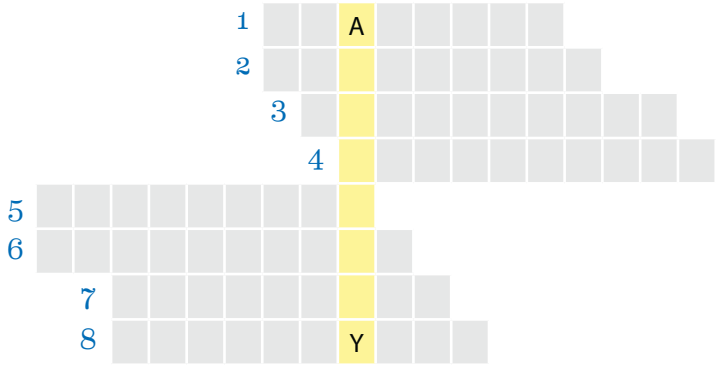

1. mások igényei iránt mutatott tiszteletet;
2. mások értékének elismerése;
3. bármilyen feladatot véghez vinni;
4. nem hátrálni meg a kihívások előtt;
5. uralkodni az érzelmeiden és a viselkedéseden;
6. igazat mondani;
7. az akadályok ellenére is folytatni a választott utat;
8. hagyni, hogy az eredményeid beszéljenek rólad.

3. Az erkölcsi tulajdonságok térképe. Gondolkodj el az általad tanult erkölcsi tulajdonságokon *(jóság, tisztelet, őszinteség, bátorság, szerénység, önbizalom)*, majd tölts ki egy hasonló táblázatot a füzetedben!

Erkölcsi tulajdonság	Milyen színnel társíthatod?	Milyen természeti elemet társíthatsz hozzá?	Közmondás
jóság	zöld	méhecske	*A jó ember úgy becsüli a kedvességet, mint a méh a virágot.*

4. Önarckép. Készíts önarcképet, amiben megemlíted:

– a személyes és a személyazonossági adataidat;
– a rád jellemző erkölcsi tulajdonságokat és az ezeket megerősítő tényeket;
– a csoportokat, amelyekhez tartozol, és azokat a szabályokat, amelyeket a legfontosabbnak tartasz másokkal való kapcsolataidban.

- Válaszd ki, milyen formában akarsz dolgozni: esszé (fogalmazás), grafikus szervező, szöveges rajz/kollázs stb!
- Mutasd be társaidnak az elkészült munkát!

5. Dolgozzatok párokban! Nézzétek meg figyelmesen az egyes képeket!

- Milyen jogot élveznek a gyermekek az egyes bemutatott helyzetekben?
- Milyen felelősségei (kötelezettségei) vannak a gyermekeknek minden esetben?

a.

b.

c.

d.

e.

f.

6. Dolgozzatok csoportban! Alkossatok csapatokat! Minden csapatnak be kell mutatnia a közösségről szóló riportot a többieknek!

Javaslatok az interjúhoz:

– egy érdekes élettörténettel rendelkező családtag;
– egy idős ember a közösségben;
– az iskolád egyik tanára;
– különböző területeken dolgozó emberek, akik érdekes, régi vagy új szakmát művelnek;
– olyan felsőbb osztályba járó diákok, akik kitűntek valamilyen cselekedettel, amely mintául szolgálhat.

- Készítsetek listát azokról a kérdésekről, amelyeket fel akartok tenni a riportalanynak!
- Jelöljétek ki a szerepeket a csapatban: riporter, fotós, szerkesztő!
- Írjatok cikket az interjúból! Tegyétek ki a cikkeket az osztályban, vagy gyűjtsétek őket egy interjúgyűjteménybe!
- Számoljatok be a társaitoknak, hogy mit tanultatok a megkérdezettől!

ÉV VÉGI ÖSSZEFOGLALÓ

Olvasd el figyelmesen a követelményeket, majd oldd meg őket az ebben a tanévben tanultak alapján!

1. Írd le az állításokat a füzetedbe, majd jelöld mindegyiket **I**-vel (igaz) vagy **H**-val (hamis)!

- *Bármely földi élőlény személy.*
- *A kedvesség, a tisztelet, az őszinteség és a szerénység az ember pozitív erkölcsi tulajdonságai közé tartozik.*
- *Szerénységemet azzal bizonyítom, hogy mindenkinek elmondom, mit értem el, és milyen jegyeim vannak az iskolában.*
- *Egy csoportban a tagok közös érdeklődési körrel és szenvedélyekkel rendelkeznek.*

2. Töltsd ki a következő állításokat a füzetedben!

a) *Mivel tisztelem a körülöttem lévő embereket, amikor beszélek velük* ... .
b) *Ha egy osztálytársam felbosszant, szerintem az a legjobb, ha* ... .
c) *Amikor sétálok az utcán, és a kezemben tartom a keksz csomagolópapírját,* ... .
d) *Az egyik tény, amely azt mutatja, hogy tisztelem a természetet, az* ... .

3. Nevezd meg az egyes képeken ábrázolt csoportot! Minden csoporthoz írj le egy fontos szabályt, amelyet követsz!

ELLENŐRIZD ÉS ÉRTÉKELD!

Értékeld, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután az osztályban megbeszéltétek a tanárral a helyes megoldást!

	Elégséges	Jó	Jeles
1	2 helyes mondat	3 helyes mondat	4 helyes mondat
2	2 helyes mondat	3 helyes mondat	4 helyes mondat
3	a csoportok részleges felismerése/ és egy szabály felismerése	a csoportok és két szabály felismerése	a csoportok és az összes szabály felismerése

A polgári nevelés órák tükre

- Egy A3-as lapra rajzoljatok egy tükröt! Osszátok fel hat „szeletre” az alábbi rajz szerint! Kis, színes papírlapokra készítsetek jegyzeteket!

A legérdekesebb: ...

A legkönnyebben érthető volt: ...

Ami a legnehezebben érthető volt: ...

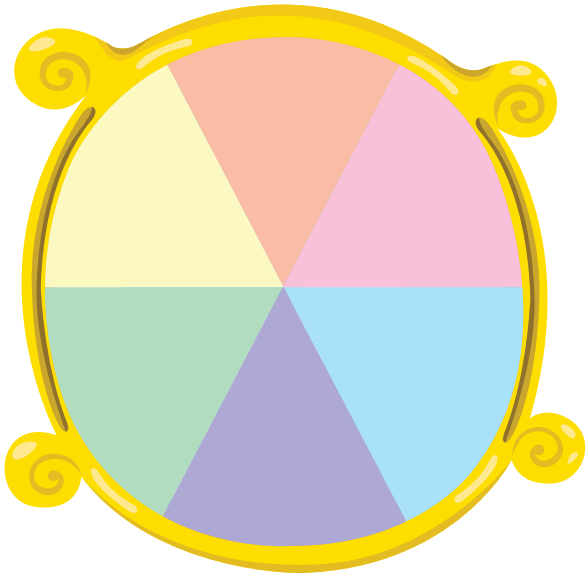

A leghasznosabb a tanultak közül: ...

Ami igazán tetszett: ...

Ami egyáltalán nem tetszett: ...

- Beszéljétek meg választásaitokat az osztályban!

TELJESÍTMÉNYÉRTÉKELŐ LAP

Gondolj vissza a tanegység során végzett tevékenységedre! Olvasd el figyelmesen az egyes viselkedési formákat, és jelöld be a legmegfelelőbb választ! Miután kitöltötted, ellenőrizd a tanároddal, hogy helyes volt-e az értékelésed!

Magatartás	Soha	Néha	Gyakran	Mindig
Érdeklődést mutattam a tanulás iránt.				
Követtem az utasításokat.				
Egyénileg dolgoztam.				
Segítséget kértem, amikor szükségem volt rá.				
Amikor hibáztam, igyekeztem kideríteni, hogyan tudom kijavítani.				
Elvégeztem a tevékenységeket.				
Elmondtam a véleményemet.				
A csoportos foglalkozások során együttműködtem a többiekkel.				

A tankönyvnek nyomtatott és digitális változata van. A digitális változat a nyomtatottal azonos tartalmú. Továbbá tartalmaz egy sor interaktív, multimédiás tanulási tevékenységet (interaktív gyakorlatokat, oktató játékokat, animációkat, filmeket, szimulációkat).

LITERA